

Petak, 12. septembar 2008. godine

Svedok Soren Liborius

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.02 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Gospodine sekretare, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Dobro jutro i vama gospodine Liborius. Pre nego što nastavite, želeo bih da vas podsetim da ste i dalje vezani svečanom izjavom koju ste dali na početku vašeg svedočenja. Gospodine Mišetiću, da li ste spremni da nastavite sa unakrsnim ispitivanjem?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Jesam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

svedok: Soren Liborius

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MIŠETIĆ – NASTAVAK

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dobro jutro, gospodine Liborius.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Dobro jutro.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine, kao nastavak našeg jučerašnjeg razgovora, vi ste napisali neka imena na papiru. Ali kada sam pregledao transkript, primetio sam da ste rekli kako ste u kontaktu s nekim vašim kolegama iz Evropske posmatračke misije (ECMM). Možete li da nam kažete imena tih kolega iz ECMM u tom periodu a sa kojima ste vi ostali u kontaktu?

prevodioci: Molimo da svedok uključi mikrofon.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Razgovarao sam sa Stig Marker-Hansenom i Ericom Hendriksom, ali ja nisam u skorije vreme bio s njima u kontaktu. Samo kao ispravka vašeg navoda da sam ostao u kontaktu, što može da znači da smo i danas čak u kontaktu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Možete li da nam kažete kada ste razgovarali sa Stig Marker-Hansenom i Ericom Hendriksom?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To je bilo 1995. godine. Sreo sam gospodina Marker-Hansena verujem 1996. godine ili 1997. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A posle 1997. godine?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To je teško reći. Mislim da nisam.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. A sa gospodinom Hendriksom?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sa gospodinom Hendriksom dugo godina nisam imao kontakt. Poslednji put sam ga video dok smo bili u ECMM, te godine, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim vas da pokažete predmet 1D50-0382.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, vidite na vašem ekranu autobus. Da li se sećate da ste tokom vaše posmatračke misije ikad videli ovakav autobus?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Baš tu vrstu modela autobusa ili *Promet*... video sam oznaku *Promet* na nekim autobusima. Uglavnom su to bili strajji autobusi. Kada je ova slika nastala?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ova slika nema datum, ali je moje pitanje ovo: Rekli ste *Promet*. Da li ste vidali i natpise gradova iz kojih su autobusi saobraćali? Na primer, u zadnjem delu autobusa piše *Split, Hrvatska* ili *Split, Croatia*?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sećam se da je nešto pisalo na uatobusima: imena gradova ponekad, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Skrećem sada vašu pažnju na...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodo sekretarko, molim vas da pokažete predmet D743 na ekranu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Reč je o vašoj beležnici.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Oh, izvinjavam se, gospodine sekretare, izvinite. I gospodine sekretare, ako možemo da vidimo stranicu koja je u desnom donjem uglu je označena kao 1D50-0253.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, gospodine Liborius, ovo ste upisali u vašoj beležnici 24. avgusta. I vidite da tu piše *Grahovo*. Je li tako?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li možete to da nam pročitate i kažete nam šta ste vi na osnovu vaše beležnice, pronašli kad ste boravili u Grahovu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: U mojoj beležnici piše: Grahovo, autobusi, kamioni, ostala vozila, 10/10, velik, splitski autobusi stoje na putu, primaju poštu, različite jedinice, CUMDR – to je skraćenica za komandira, primio velike omotnice, minus teško ili minus inženjerska oprema, skraćenica za opremu, reorganizacija HVO, MO, HV.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Sada...

SUDIJA ORIE: Možete li samo da ponovite kada ste rekli reorganizacija, a meni se čini da na kraju vidimo slovo G. Da li je to na danskom ili je to reorganizovanje, ili je to...

SVEDOK LIBORIUS:...je na danskom.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, da. Možete da nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovaj unos ''splitski autobusi''. Dok danas sedite ovde, da li znate da li ste ih identifikovali da su iz Splita na osnovu njihovih registarskih tablica ili na osnovu natpisa na autobusu kao na slici koju sam vam upravo pokazao? Da li to možete da kažete na osnovu beleške?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Šta sam ja napisao u svom dnevnom izveštaju?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pa ja vas sada pitam da li to možete da kažete na osnovu vaše beleške?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Na osnovu moje beleške, rekao bih da se verovatno radi o kombinaciji registracija i natpisa na autobusima.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molio bih da sada pređemo na dokazni predmet Tužilaštva P813.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, ovo je dnevni izveštaj za isti dan. Pogledajmo dole šta piše za vojnu situaciju. Možete to da pročitate, i recite mi kada završite sa čitanjem tog dela..

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Pročitao sam vojnu situaciju, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Hvala. Sada, vidite da kada ste pisali dnevni izveštaj ili ko god da ga je pisao na kraju dana, umesto navoda da su vozila HVO/HV iz Splita i Mostara, tu piše Zadar i Šibenik, bez navođenja Splita. I ja se pitam, ako to možete da nam objasnite, zašto u vašoj beležnici piše da su autobusi bili iz Splita, a u dnevnom izveštaju se navode Zadar i Šibenik, bez ikakvog pominjanja Splita?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kao što sam ranije rekao, sasvim je moguće da je na autobusima pisalo Split.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ponudio bih na usvajanje u dokaze Odbrane fotografiju autobusa pod oznakom 1D50-0382.

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D754.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D754 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući. Gospodine sekretare, sada bih želeo da pozovem jedan dokument koji je Tužilaštvo ponudilo na usvajanje ali mislim da mu još uvek nije dodeljen P broj, tako da bismo to mogli sada da učinimo. To je dokument sa liste 65 ter broj 5435, molio bih.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva P828.

SUDIJA ORIE: Vidim kod sebe da je zatražen prevod. Da li je već preveden?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ne radi se o tom dokumentu.

SUDIJA ORIE: Ja imam specijalni izveštaj ECMM-a od 3. oktobra. Da, to je taj. Pojavljuje se na mojoj listi gde je... broj je rukom napisan.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Onda sam ja pročitao neki drugi 65 ter broj.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Samo trenutak, časni Sude.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ubrzo ću se vratiti na ovo pitanje časni Sude, kad budemo pronašli dokument. Časni Sude, ubrzo ćemo to pokazati u sistemu *Sanction* kako ne bismo gubili vreme, ali to je svakako dokument sa liste 65ter. Ja ću se kasnije vratiti na to i ponuditi ga na usvajanje kao broj sa liste 65 ter.

SUDIJA ORIE: Molim vas da tako uradite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, ako pogledate u vaš ekran videćete specijalni izveštaj ECMM-a. Na kraju je dokument potpisao gospodin Sanchez Rau... ili nije potpisao, ali...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja ne vidim nikakav dokument. Hvala.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da pogledamo deseti paragraf ovog izveštaja.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da, verujem da sam pronašao dokument. On je sa 65 ter liste broj 2378.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Nalazi se na četvrtoj strani ovog dokumenta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Možete li sada da nam kažete gospodine Liborius ko je bio gospodin Sanchez Rau?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vođa misije ECMM.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kada je reč o hijerarhiji, gde biste njega stavili?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Na vrh.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Na vrh, u redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo molim vas da vidimo četvrtu stranicu ovog dokumenta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Tu pod odeljkom paljevine, gospodin Sanchez Rau piše: "Kroz Krajinu kuće gore, i lčak i danas, pet nedelja od poslednjih borbi, i dalje su kuće u plamenu. Razaranja širokih razmera imovine nehrvata može dovesti do zaključka da to ne rade samo pljačkaške bande već da je to u najmanju ruku tolerisano od strasne hrvatskih vlasti." Moje pitanje za vas je gospodine: da li možete da nam pomognete da razumemo na šta se odnose reči "Pljačkaške bande"?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: "Pljačkaške bande" je opis koji je gospodin Sanchez Rau odlučio da koristi. Ne sećam se da sam ja koristio taj izraz, bar ne u mom svakodnevnom govoru. ali ako me vi sada, 2008. godine pitate za mišljenje o pljačkaškim bandama, ja o tome mogu sada da vam pričam. Da li da uradim to, časni Sude?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pa, pitaću vas na drugačiji način. Vi ste svedočili tokom glavnog ispitivanja da se o gospodarima rata u to vreme uopšte nije ni razgovaralo. Sada, ovde se ne kaže "gospodari rata", već se kaže "pljačkaške bande", i ja se pitam da li se sećate razgovora koji su se vodili unutar ECMM-a o "pljačkaškim bandama" koje su palile i pljačkale?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nisu se pominjale pljačkaške bande tokom razgovora. Ja jesam govorio o gospodarima rata pre nekoliko dana, ali nisam siguran šta me pitate.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: "Pljačkaške bande" u ovom kontekstu sugerise neku vrstu... Ne želim to pogrešno da opišem, ali se sugerise da se radi o grupama ljudi

koji se kreću tim područjem i uzrokuju probleme. I u tom kontekstu on kaže: "To ne rade samo pljačkaške bande već je to u najmanju ruku tolerisano od strasne hrvatskih vlasti" i ja sam se nadao da ćete možda moći da nam objasnite na šta se odnose te pljačkaške bande. Na koje grupe se odnose pljačkaške bande?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Gospodine Mišetiću, dva zapažanja. ukoliko želite da znate šta je gospodin Sanchez Rau mislio izborom reči "pljačkaške bande", to zaista morate da pitate njega. Drugo zapažanje – ukoliko tražite od mene da vam opišem ko je počinio ta paljenja, ja sam spreman da vam dam objašnjenje. To je izgledalo poput onoga što sam ponovio više puta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Nama nije potrebno da bilo šta ponavljate.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Hvala vam.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ono što je meni potrebno jeste da mi kažete – tokom glavnog ispitivanja ste rekli da se nesećate da je razgovarano o gospodarima rata. A da li se sećate da je razgovarano o pljačkaškim bandama?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislim da je svedok odgovorio na prethodno pitanje: "Nisu se pominjale pljačkaške bande tokom razgovora.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu. Onda je to jasno.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kad je gospodin Sanchez Rau pripremao izveštaje, da li je bilo uobičajeno da se on oslanja na zapažanja posmatrača otkrivenih na terenu, i da onda sastavi te izveštaje koji bi se slali gde su se već slali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Gospodin Sanchez Rau je bio na čelu ECMM-a, na vrhu organizacije. On se svakako oslanjao na informacije različitih elemenata u njegovom osoblju.

ADVOKAT MIKULIČIĆ: Časni Sude, nudim ovaj dokazni predmet na usvajanje. U stvari, radi se o dokazni predmetu Tužilaštva, pa ako bismo mogli da dobijemo P broj za to...

TUŽILAC WAESPI: Da, nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P829.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P829 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, molim vas da pokažete na ekranu dokazni predmet Tužilaštva P819.

SUDIJA ORIE: Dok čekamo na to, reč "pljačkaške" (marauding) i "pljačkati" (to maraud) je meni potpuno nepoznata, i ja sam shvatio da to znači tragati u potrazi za plenom. Da li je to tačno?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SVEDOK LIBORIUS: Hvala vam puno. Ni ja to nisam znao.

ADVOKAT MIŠETIĆ: P819. Ako možemo to da spustimo malo. Ako možemo da vidimo tačku 3a.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, tu se kaže: "Osim dve jake eksplozije tokom popodneva, gde se verovatno radilo o demoliranju, u K1 području odgovornosti je mirno, a većina vojnih jedinica i opreme je angažovana u Bosni i Hercegovini." Možete li nešto više da nam kažete o ovoj rečenici o većini vojnih jedinica i opreme što je angažovano u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ako možemo to sada da podignemo, molio bih. A sada ponovo to da spustimo. Ako ja mogu da vam kažem nešto više o aktivnim vojnim jedinicama i opremi koja je angažovana u Bosni i Hercegovini – da, HVO i HV su delovali zajedno. Hrvatska vojska je delovala, kako sam ja to razumeo, prema odredbama takozvanog *Splitskog sporazuma* dogovorenog između predsednika Hrvatske Tuđmana i predsednika Bosne Alije Izetbegovića. On je predstavljao pravnu osnovu za hrvatske jedinice u Bosni.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vaša procena je bila da je većina aktivnih vojnih jedinica i opreme bilo angažovano u Bosni i Hercegovini. Da li je to tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ono što smo mi videli u našoj zoni odgovornosti jeste da nismo videli veće jedinice.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: I mi... kako smo i rekli u izveštaju, smo videli da je većina aktivnih vojnih jedinica i opreme bilo angažovano u Bosni i Hercegovini.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo to još malo da spustimo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Govorili ste...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kao što u izveštaju piše: "Za sveobuhvatniju i detaljniju vojnu sliku preporučuje se uvid u izveštaje vojnih posmatrača UN-a (UNMO). Ova informacija je do sada najbolji izvor vojnih informacija, budući da lokalne hrvatske vlasti odbijaju da odgovore na određena postavljena pitanja..."

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da predemo na sledeću stranicu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pročitajte sada vrh stranice, koji se nastavlja na tekst sa prethodne stranice: ”...bili bi... ugroženi ukoliko bi se K1 sa ograničenim sredstvima pretvorio u agenciju za prikupljanje vojnih informacija - MILINFO. K1 za to ne poseduje osoblje ni u brojnom smislu, niti u smislu obučenosti za tu vrstu posla, kao i da ne poseduje neophodnu opremu.” Prvo nam recite šta je MILINFO?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vojne informacije.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li je postojao ikakav zahtev koji je upućen ECMM-u da oni prikupljanju vojne informacije, što je i dovelo do toga da je ovo upisano u taj dnevni izveštaj?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Bilo je to stalno na dnevnom redu evropskih posmatrača (ECMM) jer je to bilo navedeno i u izvornom mandatu – da se izveštava i o vojnoj situaciji. Pretpostavljam da su se prvo vodili razgovori možda unutar organizacije kako bi se videlo da li se usmeriti više ili manje na vojne informacije. Zaista bih morao da vidim više dokumenata koji o tome govore.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim vas da sada pokažete dokazni predmet Odbrane D741.

SUDIJA ORIE: Dok to čekamo, K1 je bila jedna od jedinica posmatračke misije?

SVEDOK LIBORIUS: Tim Kilo 1, da, Knin.

SUDIJA ORIE: Da, Knin 1. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim vas D741. molim vas da vidimo 14. stranicu transkripta.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, u unosu za subotu 19. avgust, u vašem dnevniku piše:”RC sastanak u Zadru. Skoro sve naše ideje su odobrene. Ne odnosi se na naše radno područje, već upravo suprotno. Odato nam je priznanje za naše dosadašnje napore. ali u pogledu patroliranja u delovima Bosne pod kontrolom HVO-a, HRC se potpuno gubi. Kakav nekompetentan neurotični lutak.” Zbog čega se HRC potpuno gubi vezano za patroliranje u delovima Bosne pod kontrolom HVO-a?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da li bismo molim vas mogli da predemo na privatnu sednicu?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ne znam zbog čega ali... svakako.

SUDIJA ORIE: Uvek je problem da ukoliko se to objasni na javnoj sednici da šteta već može biti učinjena. prelazimo zbog vas na privatnu sednicu kako biste objasnili zbog čega ovo pitanje moramo da razmotrimo na privatnoj sednici.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na otvorenoj sednici.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Primetio sam da je 10.30 časova. Napravićemo pauzu. Nastavljamo sa radom u 10.55. časova

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću. Gospodine Liborius, nastavljamo. Ponovo smo na otvorenoj sednici. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude. U svetlu odgovora svedoka pre pauze, moj tim je izvukao dokument koji se ne nalazi u sistemu elektronske sudnice, a mi ćemo ga priakzati u sistemu Sanction i uneti ga u sistem elektronske sudnice kako bismo ga pokazali svedoku. Upravo smo poslali kopiju tužiocu.

SUDIJA ORIE: Da. A za Pretresno veće...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Naći će se u sistemu Sanction.

SUDIJA ORIE: Naći će se u sistemu Sanction, da. Gospodine Liborius.

SVEDOK LIBORIUS: Hvala časni Sude. Imam jedno pitanje jer nisam u potpunosti upoznat sa postupkom pred ovim Sudom. Ja pretpostavljam da ono što sam rekao na privatnoj sednici neće kasnije ponavljati na otvorenom delu sednici ni Odbrana ni Tužilaštvo, a takođe ni sa ostalim svedocima i na ostalim sednicama?

SUDIJA ORIE: Neće to spominjati... mislim, ono što je rečeno na privatnoj sednici ostaće poverljivo. Ukoliko se ikad pojavi potreba da se to pitanje pokrene sa drugim svedokom, onda će pre svega taj svedok dobiti uputstva da to ostane poverljivo. Ja shvatam vašu zabrinutost oko toga ko će biti taj drugi svedok i pod kojim okolnostima. Naravno, onda će gospodin Waespi biti u poziciji da pokrene to pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: Ono što je moje pravo pitanje jeste koji je karakter zaštite tih informacija?

SUDIJA ORIE: Da. Vi o ovome sada razgovarate na javnoj sednici, a ja nisam siguran da vi to želite da uradite sada. Odeljenje za žrtve i svedoke je savršeno sposobno da vam objasne proceduralna pitanja, jer gospodin Waespi mislim da u ovom trenutku nije u poziciji da s vama razgovara. ukoliko postoji neka zabrinutost po tom pitanju, molim vas da se prvo obratite

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Odeljenju za žrtve i svedoke, a ukoliko bude potrebe da se povežite i sa Pretresno većem ili stranama u predmetu, Odeljenje za žrtve i svedoke će i to uraditi.

SVEDOK LIBORIUS: Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, mi smo upravo izvukli ovaj dokument. Zamoliću vas da to pogledate. Ovaj dokument nosi datum 28. avgust 1995. godine, iz HRC Knin, i u njemu se govori o granicama za različite timove. ako biste mogli da pročete kroz ovaj dokument, i recite nam kad bude trebalo da se spusti niže.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Molio bih da spustite malo. Molim vas spustite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovo je kraj dokumenta.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Molim vas podignite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu? U ovom dokumentu u odeljku dva piše: "Osnovni razlog je bio da se posmatra situacija u prethodnoj RSK (ljudska prava preostalih Srba) kao i u prethodnim slobodnim delovima Hrvatske u zoni odgovornosti. Ratni zarobljenici, moguća suđenja, međutim sa naglašenim fokusom na bivši UN-ov sektor Jug." Zatim se nastavlja dalje, i navode se u osnovi iste stvari – misija u odeljku 1: Podređenost Regionalnom centru Zagreb, četiri timova, : Gospić, Zadar, Knin i Dubrovnik. Postoji centar u Splitu odakle se trebaju proceniti posledice rata na području bivše RSK kao i na prethodno slobodnim teritorijama Hrvatske. Odeljak 2, treća tačka je: "Držati se što je moguće više administrativnih granica Hrvatske." U odeljku 3 se kaže: "Timovi da budu u okviru granica županija Republike Hrvatske." Da li vidite to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Gde?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U odeljku 3. U smislu, na primer...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Veoma slabo se vidi.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste upoznati sa značenjem naziva "Županija"?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Šta ona predstavlja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Administrativnu oblast.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Dakle, zone odgovornosti tih timova su se oslanjale na hrvatske administrativne oblasti. Tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: U načelu, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pre ste pitani kakva su bila vaša naređenja o tome gde je trebalo da idete. U ovom naređenju se ništa ne govori o tome da tim iz Knina može da ide u Bosnu, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Šta je vaše pitanje?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U ovom naređenju se ništa ne govori o tome da tim iz Knina može da ide u Bosnu, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne. I?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, predlažem na usvajanje ovaj dokument koji nosi oznaku 1D50-0395...

SVEDOK LIBORIUS: Mogu li da iznesem komentar na to?

SUDIJA ORIE: Prvo gospodin Waespi.

TUŽILAC WAESPI: Da. Nмам prigovor. Takođe sam ispustio reč "naređenje" u dokumentu.

SUDIJA ORIE: Da. to može se reći iz... uvida u tekst da se ne radi o naređenju. ali... dozvolite... mislim, Pretresno veće može to da pročita. svakako, čuli smo i iskaz svedoka ranije da... da je mandat bio širi i da nije bio ograničen ovim granicama. Nema prigovora, gospodine Waespi. U tom slučaju gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D754.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Gospodine Liborius, ovde je taj dokument i ono što vas je gospodin Mišetić pitao ne postoji u ovom dokumentu. To je sve. Ne znam.... ako želite neku reč da dodate, izvolite, ali samo se o tome radi. Gospodine Mišetić nije od vas tražio da donosite bilo kakve zaključke, a da li će on u nekom trenutku tražiti od nas da izvučemo zaključke, mi ćemo to čuti od njega. U ovom trenutku mi ne... ako želite nešto da dodate, izvolite ali ukratko?

sekretar: Časni Sude, izvinjavam se što prekidam. Potrebno je da napravim ispravku. Poslednji dokazni predmet bi trebalo da bude broj D755.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D755 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala. Gospodine sekretare, molim vas da pokažete dokazni predmet D741. Ako možemo sada da pogledamo unos za 23. avgust, a to se nalazi na stranici broj 16.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, sada ću vam pokazati tri unosa iz dnevnika, a zatim ću vam postaviti pitanje o tome. ako pogledate u unos za 23. avgust, negde u sredini pišete: "Oko Drvara i Trebinja." A to su dva grada u Bosni, je li tako?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: "Nastavlja se sa grupisanjem snaga, Hrvatska čeka zbog pritiska Sjedinjenih Država."

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo sada da okrenemo stranicu... izvinjavam se.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde se nastavlja, i vi pišete da ste se sastali sa komandirokom u Benkovcu. Nastavljate i kažete: "Poželeo sam mu neznatne gubitke u ljudstvu i poštenu borbu dole kod Trebinja." I kao što ste već rekli, reč je o gradu u Bosni?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo molim vas da okrenemo stranicu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ovde opisujete vašu posetu Grahovu i kažete: "Odlučili smo da uđemo u Grahovo. Siguran sam da se tamo nešto događa. I da, naravno, kao što smo i očekivali, Grahovo je bilo unutrašnja raskrsnica linije fronta." Zatim opisujete ono što ste videli, i vi kažete: "Ukoliko se ova pobeda potvrdi, to onda znači da će se zgrada sedišta HV/HVO prebaciti u Drvar i Trebinje kako bi se izvršio pritisak na VRS. VRS znači Vojska Republike Srpske, je li tako?"

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Predite sad na 20. stranu što je vaš upis za 30. avgust, druga rečenica: "Dobijamo izveštaje da se vrši pritisak prema Drvaru od strane HV-a." Sada je moje pitanje gospodine za vas: Vi ste znali, zar ne, da se u avgustu, krajem avgusta Hrvatska vojska borila u Bosni, tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da je Hrvatska vojska učestvovala u borbama u Bosni krajem avgusta, to je sledilo iz Splitske deklaracije. To teško da je bila vojna tajna, tako da – da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo molim vas da okrenemo stranicu i da pogledamo upis za 1. septembar..

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Možete li da nam kažete, tamo gde ste napisali da ste otišli u Donji Lapac i gde kažete: "Tamo su borbe u toku između Hrvatske vojske i Vojske Republike Srpske preko granice, pa je u celoj opštini ostalo samo 18 Srba, a sve ostalo su policajci i vojnici." Kad ste vi gospodine fizički ušli u Donji Lapac, recite nam kako ste mogli da odredite da se borbe odvijaju na drugoj strani granice između Vojske Republike Srpske i Hrvatske vojske? Da li ste vi to videli?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Molim vas da prikažete dnevni izveštaj za 1. septembar.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, to bi bio dokazni predmet Tužilaštva P818.

SVEDOK LIBORIUS: Možete li malo da ga spustite dole, molio bih. Možete li sad da ga podignete, molio bih. Da, molim. Kako smo mogli da utvrdimo da se vode borbe sa druge strane

granice? Sećam se da je šef policije kao što se i navodi u izveštaju, o tome dao informacije, i mi smo videli pozadinske jedinice, cisterne s vodom i logistička vozila.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da se za trenutak vratimo na drugu temu. Na jednom od snimaka koji smo gledali, vi ste rekli da ste lično videli vojnike na području Drniša sa kanisterima benzina 10. avgusta kako pale kuće. Prvo, možete li da nam kažete s kim ste bili 10. avgusta kad ste to videli?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Možete li molim vas da pokažete izveštaj od 10. avgusta?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislim da bi to moglo da bude na listi 65 ter broj 4048.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pre nego što prođemo kroz to, želim da vas pitam da li se vi u stvari sećate tog incidenta bez gledanja u izveštaj?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Incidenta sa kanisterima goriva?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kada idete niz put dole, spaljivanja su bila duž čitave desne strane puta prema Kninu, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Spustite malo, molio bih. Spustite malo, molio bih. Sledeću stranicu molim. Spustite malo, molio bih. To je izveštaj regionalnog centra, a ne izveštaj tima. Ali sećam se incidenta, i želeo bih da vidim izveštaj tima, ali da samo rekapituliram incident. Imali smo patrolu na glavnom putu koja se kretala ka jugu, i videli smo dim u... šta je to, na zapadnoj strani doline, koji je ukazivao na to da je zapaljen veliki broj kuća, i mi smo zaustavili naše vozilo, posmatrali smo i videli vojna lica koja se kreću od jedne do druge kuće, uz podršku kamiona sa gorivom, i kako pale kuće. To je rađeno veoma sistematično ili... tako je izvršeno, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: To je bilo na području Drniša?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Južno od Knina, u blizini. Mislim da bi možda trebalo da vidimo snimak koji je...

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu je. ako bismo mogli da se vratimo... izvinjavam se, moje pitanje je: ko je sa vama bio na tom putu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Stig Marker-Hansen, između ostalih.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A ko su bili ostali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Imali smo našeg vozača, a pretpostavljam da je bio i Eric Hendriks, ali nisam u potpunosti siguran.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo sada gospodine sekretare da se vratimo na dokazni predmet Odbrane D741, molio bih. molim vas da pokažete 10. stranicu, a tu se nalazi upis za taj dan – 10. avgust.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Molim vas da to pročitate i da mi kažete kada budete pročitali taj unos za 10. avgust. Da li ste pročitali, gospodine?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.... Da.

(Obrana se savetuje)

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, ono što sam je primetio tu gospodine, jeste da... pre svega, da li biste se složili sa mnom da je nailazak na vojne jedinice koje odlaze od kuće do kuće i pale ih uz pomoć cisterne sa gorivom – da je to značajan događaj u svačijem danu, da vidi tako nešto? Da li se slažete sa mnom?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. U vašem dnevniku se to ne navodi, i kada vi govorite o patroli, vi na kraju kažete: "Patrole koje vodimo Stig i ja su veoma dobre, poput patrole u Mokrom polju, napušteni logori, dečije knjige i stari tenkovi. Veliki KMT porodični logor, razmere ličnih tragedija su ogromni." Molim vas da objasnite Sudu zbog čega vi na primer pišete o dečijim knjigama i starim tenkovima u vašem dnevniku kao o događaju dana, a pripadnici Hrvatske vojske koji idu redom paleći kuće uz pomoć cisterne sa gorivom nisu nešto što bi vi smatrali da treba da se unese u vaš dnevnik za taj dan?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: koliko se ja sećam, taj događaj sa cisternama je opisan kasnije, ali bi bilo potrebno da pregledam ceo svoj dnevnik. Ono što se vidi u mom dnevniku su ponekad novi događaji. Moj dnevnik ne ponavlja u celini sve aktivnosti u jednom danu. Da li je uključivanje napuštenog kampa, dečijih knjiga i starog oružja – pretpostavljam da je to bilo uključeno kao nešto novo tog dana.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pa, ja znam...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Tu sam prenosio način na koji su se odvijale Stig Marker- Hansenove i moje patrole, i mislim da je u to vreme za mene to bilo važno da zapišem u mom dnevniku. Skrenuo bih vašu pažnju na činjenicu da se epizoda velikog spaljivanja, ako hoćete, da se to odvijalo svakog dana na čitavom području, a činjenica da to nije uvršteno svakog dana u naš dnevnik, ili u moj dnevnik ne znači da se to nije i dogodilo. Mi smo o tome juče razgovarali, da je neko mesto bilo hrvatsko ili srpske manjine pre 1991. godine. Ukoliko vaše pitanje uvodi neki element koji se tu ne nalazi, onda njega nema, i onda je to izvlačenje stvari iz konteksta. Moj dnevnik ne treba gledati kao zvaničnu istoriju. Hvala.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, vi ste takođe spominjali u vašim patroliranjima i manastir Krka i tu vi kažete: "Manastir Krka je pod stražom na osnovu direktnog naređenja generala Gotovine. Lopovi isto misle." Možete li da nam objasnite šta znači rečenica u vašem dnevniku "Lopovi isto misle"?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da. Unos u dnevniku gde piše da su crkve pod stražom dok se istovremeno velika područja pale, mi je zapravo ukazivalo na tu neuobičajenu situaciju gde se na jednoj strani događa potpuno razaranja na velikom prostoru, a onda odjednom imate jedno mesto gde nema razaranja. Ja sam razgovarao sa vojnikom koji se nalazio na ulazu u manastir i mislim da smo pre nekoliko dana i razgovarali o tom pitanju – kako sam ja znao da je to bilo na osnovu naređenja, jer ja sam pitao vojnika da li on tu stražari, a on mi je odgovorio da to radi po direktnom naređenju generala Gotovine. ”Da li možemo da uđemo u crkvu?” Ne, mi nismo mogli, jer su dobili naređenje da tu stražare. Mene je iznenadilo da može postojati vojno naređenje koje nalaže čuvanje objekta koji je potpuno netaknut, a da istovremeno imate intenzivno razaranja svuda okolo, pa mislim da je to bila refleksija na razmišljanje lopova da svi krađu. Ljudi su na tom području znali da se okolo spaljuje. Zbog toga, oni su morali čuvati i neke druge stvari. Ja sam naišao na istu stvar i kod drugih crkava. Da vam opišem crkvu u Kosovu Polju koja se nalazi... usput, na istom području gde se dogodio incident o kojem smo upravo govorili – o velikoj paljevini na celoj zapadnoj strani doline, a tu imate jednu crkvu koja je potpuno sačuvana od destrukcije. Lopov... (izgovoreno na danskom jeziku) je uobičajeni danski izraz. Ne znam toliko precizno engleski da bih vam autentično preveo tu reč, pa bih zamolio prevodioce da nam možda pomognu u tome.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Gospodine Liborius, postoji nekoliko dnevnih izveštaja koji sadrže i incident u Gugletama, kada ste vi bili očevidac koji je zapisao neke registarske tablice. Rekli ste da ste bili u Kistanju sa tablicama, da ste bili u Gugletama sa tablicama. Recite mi kojim ste se institucijama Republike Hrvatske obratili u pogledu zločina koje ste videli, a vezano za tablice?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Institucije Republike Hrvatske u to vreme bile su vojne vlasti i vojni upravitelj. Moje kolege posmatrači i ja smo ponekad tokom naših sastanaka skretali na to pažnju. Ponekad smo iznosili činjenične informacije govoreći da je neko vozilo sa određenim registarskim tablicama viđen na određenom području gde su ljudi koji su bili u vozilu učinili to i to. Mogu li molim vas da vas pitam – institucije Republike Hrvatske?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Preformulisacu pitanje. Na primer, incident u Gugletama, gde ste, ako sam ja dobro razumeo vaše svedočenje, vi i gospodin Hendriks bili jedini očevidci. Vi ste videli Vojnu policiju Hrvatske vojske i kamion ili kombi INA-e. Zapisali ste registarske brojeve, i rekli ste da ste na osnovu okolnosti i dokaza zaključili da su oni zapalili selo Guglete. ali vi se nikada niste obratili hrvatskoj civilnoj ili vojnoj policiji i podneli izveštaj da ste bili očevidac zločina, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vojna policija se tamo nalazila. Da li sam možda trebao da ih pozovem i kažem: ”Hej momci, upravo ste zapalili kuću.”

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Civilna policija?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ovo je dobro. Izvinite. Naravno, mi smo o tome obavestavali na redovnim sastancima. Imali smo čitavu hrpu registarskih oznaka: vojnih jedinica, kada smo rekli da su ti ljudi učinili ono što smo gledali svakodnevno – pljačku i paljenja: *Zašto nešto ne učinite po tom pitanju?* Ja sam o tom obavestio i Petra Pašića, kada nam je on predstavljen kao vladin predstavnik u Kninu. Ponekad sam pitao i ljude na policijskim kontrolnim punktovima zbog čega ne zaustavljaju ljude koje mogu i koje su videli... koji ima

pred očima pljačkaju i pale. Dakle, kada bih se prisetio koliko sam puta razgovarao sa policijskim predstavnicima ili vladinim institucijama, i kad bih se svakog trenutka setio, to bi bila veoma, veoma velika knjiga. Ono što sam ja pronašao jeste da se ništa nije činilo kako bi se to zaustavilo. Dozvolite da se poslužim zdravim razumom. Vi vidite vozilo vojne policije sa pripadnicima vojne policije, i tu vas svi dokazi na terenu navode da su ti ljudi zapalili kuću gde ste upravo bili. Šta mislite, kako bi oni reagovali?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ja vas gospodine pitam: Kako je komandir vojne policije trebalo da reaguje ako mu vi ne kažete šta se dogodilo?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: On je bio... ukoliko on to nije znao, on je bio više nego slep. njegova reakcija je trebalo da bude, a to je moje procena iz ove 2008. godine, a ona je u skladu sa mojim procenama iz 1995. godine i 1996. godine – da je trebalo da preuzme odgovarajuće aktivnosti. Zbog čega počinioce ne privodite pravdi kad je očigledno bilo da čine pogrešne stvari. Ne sećam se da je postojao razlog za tako masovnu pljačku i paljenje kuća.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Mogu li ja da govorim?

SUDIJA ORIE: Ne, ne, gospodine Liborius, jer to više nije odgovor na pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: U redu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Samo želim odgovor na moje pitanje. Gospodine, vi ste bili svedok...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine Waespi, on nije odgovorio na pitanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste bilo kome prijavili zločin u Gugletama, da ili ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WAESPI: To je činjenično pitanje, ali pre toga, oko komandira vojne policije, smatrao sam da je to polemičko pitanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pa zbog toga što polemíše sa mnom, gospodine Waespi.

SUDIJA ORIE: Hajde da... hajde da... Gospodine Liborius, ukoliko je pitanje raspravno, ja vas pozivam da potražite činjenični element u pitanju da odgovorite na to. Gospodine Mišetiću, ukoliko vam svedok odgovara na raspravni način, pozivam vas da ga vratite na činjenice.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pokušavam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, da li ste bilo kojoj hrvatskoj vlasti prijavili zločin u Gugletama?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da, kao što sam i rekao, u raznim prilikama sam u beležnici pokazao klasične slučajeve, dobro dokumentovane...

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Moram da vas zaustavim jer nam ističe vreme, gospodine Liborius.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Dakle, odgovor je da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste obavestili o tablicama koje ste videli u Gugletama bilo koga od hrvatskih vlasti, i ukoliko jeste – kada i koga?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kada sam imao sastanke sa, kao što sam rekao na primer, Petrom Pašićem, sećam se da smo jednom razgovarali o redu i miru, i da je on rekao: *A da li možete da mi dostavite stvarne činjenice?* A sećam se na jednom sastanku da sam iz svoje beležnice naveo par incidenata, među kojima je bio i Guglete.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle, to niste prijavili policiji, već ste o tome rekli gradonačelniku Knina, je li tako?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Taj konkretni incident, sećam se da sam razgovarao o tome sa gospodinom Petrom Pašićem. Takođe se sećam da sam tokom razgovora sa policijom navodio klasične primere. Ja danas ovde ne mogu da vam kažem kog je to dana bilo u koje vreme.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Vi znate da Guglete nisu u sastavu opštine Knin. Tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Vi ne možete da se setite tačnog datuma ili osobe sa kojom ste razgovarali o tom incidentu dok danas ovde sedite. Tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Prvi deo vašeg pitanja, tačan datum – ne, ne mogu. Drugi deo vašeg pitanja, koja je to osoba – da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ko?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Petar Pašić.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Petar Pašić nije u sastavu hrvatske policije, gospodine Liborius.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Tačno.

SUDIJA ORIE: Mislim da smo shvatili informaciju. Gospodin Liborius je svedočio da se tačno seća da je taj incident prijavio gospodinu Pašiću. Lokalitet nije u Kninu. Gospodin Liborius nam je rekao da se jasno ne seća koje je incidente prijavio policiji. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala. Gospodine sekretare, ako možete da prikažete dokument pod oznakom 1D50-0383.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da. Možemo li molim vas da uvedemo u spis dokumet 4048? to je dokazni predmet od 10. avgusta koji je prikazan svedoku. I to je moj predlog.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Verujem da je taj dokument već uvršten od strane Tužilaštva.

TUŽILAC WAESPI: Mislim da nije, ne. Ja ga nisam pronašao.

SUDIJA ORIE: Ponovite opet koji je 65 ter broj?

TUŽILAC WAESPI:4048.

SUDIJA ORIE: 4048 ne...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mi imamo vašu elektronsku poruku u kojoj kažete da taj dokument uvrštavate u spis pre početka glavnog ispitivanja od gospodina Henryja.

TUŽILAC WAESPI: Da. Ja tu informaciju nisam preneo Pretresnom veću, i zbog toga bih želeo da iskoristim mogućnost.

SUDIJA ORIE: O, mi zbog toga...

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu.

SUDIJA ORIE: Zbog toga mi nemamo kompletnu listu. Da li... da li to nudite u spis?

TUŽILAC WAESPI: Da, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da. Da li ćemo dodeliti P broj?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Svakako.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P830.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P830 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: 1D50-0383.

SUDIJA ORIE: Mogu li u međuvremenu da vas pitam gospodine Waespi, da li sada... da li su beležnice u potpunosti transkribovane i da li se nalaze u sistemu, jer... ja ne govorim o dnevnicima već o beležnicama.

TUŽILAC WAESPI: Deo koji je bio relevantan za moje glavno ispitivanje – da, jeste.

SUDIJA ORIE: Da, ali ostali delovi. Posebno pitam za preostale delove?

TUŽILAC WAESPI: Beležnica je... jeste velika. Mislim da nije...

SUDIJA ORIE: Da li je original unet u sistem elektronske sudnice?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mi smo to uneli, časni Sude. To je D... D74...

SUDIJA ORIE: Da, ali ako nije... sve dok ste ga učitali, to nije...

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je uvršteno u spis.

SUDIJA ORIE: Da. možete li onda da mi kažete broj, jer...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da. To je iz dva dela, D743 i D744.

SUDIJA ORIE: Hvala.

prevodioci: Prevodioci ljubazno mole govornike da se ne preklapaju.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, ovo je analiza Evropske posmatračke misije od 6. februara 1995. godine. Tu se govori o kapacitetima Hrvatske vojske i VRSK i šta se može predvideti.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da okrenemo... možemo da prođemo kroz prvu stranicu i onda da pređemo na drugu, molio bih. Ako možemo to da spustimo dole.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, tu je procena Sektora Jug. A procena Evropske posmatračke misije je bila: "Strateški i politički značaj Knina daje ovom sektoru jasan značaj. Sa druge strane..." i onda sledi nedovršena rečenica "...potreban odnos snaga za ofanzivne akcije mogao bi biti postignut." U trećem paragrafu piše: "Osigurati ili bar uvećati verovatnoću uspeha zahteva potpunu saradnju sa HVO kojim se može izvršiti napad na isti sektor sa istoka." i Posledna procena: "Hrvatska vojska nema kapacitet

planiranja, pripreme i...” ako možemo molim vas da pređemo na sledeću stranicu ”...na konačno da sprovede opštu ofanzivnu operaciju u svim sektorima, ali ukoliko odluči da obnovi neprijateljstva uz određene garancije postizanja uspeha, glavni odabrani napad bi trebalo da sledi značaj strateškog političkog i emotivnog cilja. Ovaj glavni napad bi mogao da bude kombinovan uz lokalnu diverziju, i u svakom slučaju veze sa drugim sektorima moraju biti snažne. Najlogičniji pravac napada u slučaju ofanzivne operacije koju bi vodila Hrvatska vojska bi izgledala na sledeći način: 1. Izvesti diverzantski napad na UNPA zonu Zapad; 2. Da se pojačaju i čvrsto drže snage u severnom UNPA sektoru; 3. Da se odlučno sprovede glavni napad na Knin.” Sada, gospodine Liborius, vi ste nakon vašeg povratka u julu 1995. godine trebalo da dobijete ovu procenu. Tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ovu od 6. februara, ne.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Pa, trebalo je da primite tu procenu Evropske posmatračke misije u kojoj se od Hrvatske vojske očekuje... najlogičniji pravac Hrvatske vojske bi bio sprovedenje odlučnog glavnog napada na Knin. Tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja sam dobio informacije u kojima se sugerisala slična vojna operacija ili da se ona ne može isključiti.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A da li ste dobili informaciju da će napad najverovatnije biti fokusiran na Knin?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja sam dobio informacije u štabu snaga UN-a u Zagrebu da su pripreme u toku i da UN očekuje da će doći do opsežne operacije Hrvatske vojske, koja neće biti ograničena samo na sektor Jug, već na celo područje sektora Sever i Jug.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, vi ste nam rekli da vi imate i vojnu prošlost. Možete li... kada pročitate rečenicu u kojoj piše da Hrvatska vojska nema mogućnosti da izvede opštu ofanzivnu operaciju i kada se zatim kaže:”Ali ukoliko odluče glavni odabrani napad bi trebalo da sledi značaj strateškog političkog i emotivnog cilja.” Na osnovu vašeg vojnog iskustva, možete li da nam objasnite značenje odabira emotivnog cilja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Svakako da mogu. Ali da li mislite da je najbolji način da o tome razgovaramo na osnovu sastanka... procena od 6. februara...

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, koje pitanje će vam se postaviti i kojim redom, to je na gospodinu Mišetiću. Izvolite nastavite.

SVEDOK LIBORIUS: U redu. Emotivni cilj – ja to danas nagađam . na primer, Knin kao centar moći Srpske Krajine.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, jezik koji se koristi očigledno je... svedok je rekao da nagađa oko toga, što naravno nije ono što mi očekujemo od njega.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da se onda nadovežen na vaš odgovor. Rekli ste da je Knin bio centar moći. Da li ste upoznati sa terminom *gravitacioni centar* vezano za NATO doktrinu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nešto malo, da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Kako vi razumete taj termin?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Gravitacioni centar - i molim vas da imate na umu da ja nisam operativni planer, vojnik u punom smislu – da će vaš neprijatelj u segmentima: političkim, vojnim, odbrambenim i ofanzivnim sposobnostima biti okružen.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: I ako ste procenili...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ali ako čitate iz NATO doktrine... ja nisam operativni planer u Glavnom štabu NATO.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Dakle...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: A ukoliko zaista želite da razvijete diskusiju o ovom dokumentu, mislim da bi trebalo da pozovete one koji su to i napisali.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: To je u redu. Pitaću vas... Pratiću vaš odgovor kad ste rekli. "Šta je centar političke, vojne, odbrambene i ofanzivne sposobnosti Krajiških Srba?"

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kninsko područje, svakako, imalo je vitalne funkcije lanca komande i kontrole: strukture korpuusa, - Lički korpus, Kordunaški korpus, i tako redom... možda nije bio gravitacioni centar, ali svakako je imao značajne elementa.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, nudim na usvajanje u spis analizu Evropske posmatračke misije kao dokazni predmet Odbrane.

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D756.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D756 se usvaja u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala. Gospodine sekretare, ako možemo molio bih da se vratimo na dokazni predmet Odbrane broj D741.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Gospodine Liborius, sada bih vam pokazao nekoliko vaših unosa u dnevniku pre Operacije Oluja i zatražio da ih objasnite, kako bi nam bilo jasno na koji način treba tumačiti te unose koje ćemo pogledati kasnije. 27. juli je sledeća stranica, molim. Tu se nalazi unos gde se kaže: "počeli sa jutarnjim informisanjem

u Štabu UNCRO-a, sa zamenikom komandira Jordanskog GM. Njegov zaključak: rat je neizbežan, pripremite se za to.” Da li se sećate tog sastanka i ko je to bio što je rekao da je rat neizbežan?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Izvinite?

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: 27. juli.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da, sećam se tog sastanka.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: I šta je rečeno oko toga da je rat neizbežan?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To je bila procena osobe koja nas je informisala – da mirovni pregovori koji su bili u toku se tako razvijaju da verovatno neće dovesti do mirnog rešenja i da se zbog toga treba pripremiti za rat.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. ako možemo da pređemo na sledeću stranu, to je sledeći dan, 28. jul. Treći paragraf:”U Kninu vlada depresivno raspoloženje.

Grahovo je sad u rukama HV/HVO. Boje se napada HV-a na Knin. Mobilisani 100 posto. Treba li evakuisati decu? Teške odluke.” Prvo mi recite ovo oko pitanja da li treba evakuisati decu. Na šta se to odnosi?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To se odnosi na onaj deo stanovništva u tom delu Krajine, i o tome da li bi ih trebalo prebaciti u Banja Luku, Beograd, ukoliko ih treba izvući sa područja RSK.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li je to vaše pitanje ili je neko drugi to pitanje postavio vama od lokalnih Srba: ”Da li da evakuišemo našu decu?”

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sećam se da je to bila tema o kojoj su razgovarali lokalni Srbi.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Sada, unos o ” Mobilisani 100 posto.” Na šta se to odnosi?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Na opštu mobilizaciju.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Šta vi smatrate pod ”opštom mobilizacijom”? Da li se to odnosi na vojno sposobne muškarce, da li se to odnosi... na šta se to odnosi?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Opšta mobilizacija je izraz koji su koristili vlasti lokalnih krajiških Srba za steepn mobilizacije koji je bio na snazi u to vreme. Ja sam ga protumačio na taj način da su vojno sposobni muškarci morali učestvovati u oružanim snagama.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Kad se kaže:”Boje se napada HV-a na Knin” ko su to ”oni” koji se spominju?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Lokalno stanovništvo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Da pogledamo sada šta piše za 29. juli. Tu piše:”RSK je ponovo proglasila totalnu mobilizaciju. Kompletno ljudstvo i oprema obuhvaćeni su totalnom odbranom.” Na šta se odnosi ”Kompletno ljudstvo”?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Odnosi se na izjave lokalnih vlasti o tome da osobe koje su vojno sposobne moraju učestvovati u odbrani.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A na šta se odnosi oprema?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Oprema na danskom je (govori na stranom jeziku). Imate osoblje i opremu...

SUDIJA ORIE: Opremu u širem smislu?

SVEDOK LIBORIUS: Vojnu opremu, da. U širem smislu.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ako biste mogli sada da okrenete stranicu za 30. juli.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislim da je svedok rekao *vojna oprema*, a to nije ušlo u transkript.

SUDIJA ORIE: Da. Vojna oprema u širem smislu. To se događa kad ja intervenišem. Ljudi onda istovremeno govore. Izvolite nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Za 30. juli imamo sledeću rečenicu: "Prevodioci prebacuju svoju decu u Banja Luku, Beograd i na druga sigurna mesta." Možete li da nam kažete kako ste došli do te informacije?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Od našeg osoblja.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li je neko od vaših ljudi odvezao njihovu decu u Banja Luku, Beograd ili na druga sigurna mesta?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne. Oni su se služili svojim privatnim vozilima.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ono što sam ja mislio je kada se kaže "prevodioci" da li su ti prevodioci radili kod vas?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da, ali ne svi oni.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Zatim se spominje patrijarh Pavle, Martić, KN Dragan... KN Dragan – da li se to odnosi na kapetana Dragana?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Babić. "Da, svi su bili tamo na železničkoj stanici. Nacionalna retorikau petoj brzini, muzika. Martin..." idemo malo niže "Crkva blješti od ratne retorike, dakle, ništa dobro odatle ne dolazi." Šta ova rečenica znači? "Crkva blješti od ratne retorike"?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da je govor patrijarha bio zapaljive naravi, da se u njemu odbacivala svaka mogućnost suživota Srba i Hrvata, i da je rat ukoliko do njega dođe – sveti poduhvat. Tu nije ništa... kada kažem da odatle ne dolaze pomirljivi tonovi, to treba da se

shvati na način da on nije učestvovao ili doprinosa pronalasku mirnog rešenja ili da je ozbiljno podržao mirovne pregovore. Pomenuli ste muziku. Nacionalistička muzika je u stvari izraz. to nije muzikau pravom smislu, to se odnosi na retoriku i govoranciju i slično.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Samo kako bismo bili sigurni i da ne bi bilo zabune. Ko je patrijarh Pavle?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: On je bio crkveni velikodostojnik.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Čiji?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Crkve, Sprske pravoslavne crkve.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: A da li se sećate da je 30. jula u Kninu bio veliki skup na kojem je govorio patrijarh Pavle?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: U svom dnevniku sam zapisao da je otprilike bilo 1200 učesnika, ali to je moja lična procena.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Takođe se navodi i sledeće: "Martić u borbenoj opremi lično obećava da će povratiti Grahovo." Da li se sećate šta je oko toga rekao?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne od reči do reči, ali on je svakako izgovorio nešto u tom smislu, koliko se ja sećam – da će on lično voditi jedinice na Grahovo i da će ga povratiti, i to je pojačalo tu... retoriku, tu nacionalističku muziku, tu preteranu nacionalističku retoriku.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ako možemo da predemo na sledeći dan. tu se govori o sporazumu Akashija sa RSK i o nekoliko Tuđmanovih zahteva. ako možete to da pogledate. Vaš zaključak je: "Da, to su toliko jaki i visoki zahtevi." Možete li da nam kažete zbog čega je Tuđman postavljao takve zahteve? Koji je od tih zahteva bio tako velik?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kad zajedno uzmete zahteve, i samo da istaknem da je to bilo moje objašnjenje kako će krajiški Srbi reagovati, a ne kako ja procenjujem da je najbolje da se krene napred. Samo da to imamo na umu. Ti zahtevi, četiri zahteva – da se naftovod pusti u pogon u roku od 24 časa, a da se direktni pregovori vode o ostaloj infrastrukturi, posebno o pruzi Zagreb –Split preko Knina, da se hrvatski Ustav brzo dovrši kako bi se RSK mirno integrisala u Hrvatsku, a prvi zahtev Tuđmana je bio da... da se pregovara sa nekim drugim a ne sa Martićem. Kada kažem da, to su... koji je prevod na engleski? Da, to su toliko visoki zahtevi i time se sugerise da će reakcija RSK, posebno vezano za deo oko infrastruktura, kao i četvrti zahtev – da oni to neće prihvatiti.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Kada govorimo o četvrtom zahtevu, da li smatrate... to je bio vaš zaključak da krajiški Srbi neće prihvatiti taj četvrti zahtev? Zar to nije tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To je bio moj zaključak u to vreme, ili ako hoćete, politička analiza. Tu se nije sugerisalo da je to ono što sam ja lično želeo.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Svakako. Nastavljamo sad sa tim unosom. Drugi paragraf: "Osim toga, sada je značajno mirnije nego juče. Najgora panika je stišana. Ljude

zaustavljaju sad na kontrolnim punktovima kako ne bi otišli iz RSK.” Šta znači KP, gospodine Liborius?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kontrolni punkt.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Recite nam nešto više o toj informaciji koju ste dobili da se ljudi zaustavljaju na kontrolnim punktovima kako ne bi napustili RSK?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Morao bih to da pronađem. Možete li...

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: To je sledeći paragraf posle ona četiri visoka zahteva od 31. jula.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da. Da, bila je to kombinacija informacija od mojih kolega i od lokalnog stanovništva.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da pređemo na šestu stranicu, to je unos za 2. avgust.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: 2. avgusta u vašem dnevniku piše: ”Kninska dolina izgleda kao da je u ratnom stanju sa svim ljudima u uniformama na frontu. Vojska RSK je poslednjih nekoliko dana naporno radila kako bi postavila odbrambene linije oko Grahova.” Možete li prvo da nam kažete odakle vam podatak o postavljanju odbrambenih linija?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ponovo, od mojih kolega i od lokalnog stanovništva.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Da li ste vi videli pokret trupa ili materijala 2. avgusta ili oko 2. avgusta od strane Vojske RSK?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sećam se da je bilo pokreta vojnika.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: ako možemo sada da pređemo na sledeću stranicu, a radi se o 4. avgustu. Pri kraju piše:”Vojska RSK je u raspadu. Veliki gubici na njihovoj strani, tužno. Vojno rukovodstvo i politički lideri izgleda da su nestali.” Da li se sećate odakle ste dobili te informacije 4. avgusta?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kada ja kažem:” Veliki gubici na njihovoj strani, tužno” mislio sam na određene pojedince. tu se nalazi tačka nakon pominjanja Vojske RSK koja je u raspadu..

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: Ja vas samo pitam za informaciju da su vojno rukovodstvo i politički lideri izgleda nestali. Odakle ste dobili tu informaciju?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Od kolega iz UN-a.

ADVOKAT MIŠETIĆ – PITANJE: U redu. Hvala vam gospodine Liborius

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine predsedavajući, ja više nemam pitanja za ovog svedoka.

SUDIJA ORIE: Da. Hvala gospodine Mišetiću. Gospodine Kay, vi ste sledeći.

ADVOKAT KAY: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Samo da... ponovo, ne radi se o kritici, ali smo ovog jutra potrošili puno vremena na proceduralne rasprave. Svakako da ke i Pretresno veće u tome učestvovalo. Čak i kad bismo sve to odbili gospodine Mišetiću, vaše je ispitivanje bilo nešto duže od 90 minuta u prvoj sednici. Hajde da svi pokušamo da što je moguće efikasnije radimo, a vas posebno pozivam gospodine Liborius da i vi to učinite. a prvi korak vbi svakako bio da pažljivo slušate ono što vas pitaju. Daću vam primer poslednjeg pitanja kada gospodin Mišetić nije bio veoma precizan oko toga da li se radilo o raspadu ili o vođama koje se više tamo nisu nalazile. Tako da se strane u postupku pozivaju da precizno postavljaju pitanja, a vi se pozivate da ih pažljivo saslušate. Izvolite nastavite.

SVEDOK LIBORIUS: A gospodin Kay je...

SUDIJA ORIE: Da. Dakle, obično se zastupnici sami predstave. Ponekad to i ja uradim. Gospodine Kay je zastupnik Odbrane gospodina Čermaka. Hvala vam na asistenciji, gospodine Liborius. Zaboravio sam to da učinim.

ADVOKAT KAY: Hvala vama na najavi, časni Sude.

UNAKRSNO ISPITIVANJE : ADVOKAT KAY

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gospodine Liborius, prvo ću vam postaviti pitanja vezano za Evropsku posmatračku misiju. Kada pogledamo vaš iskaz u celini, čini se da ste vi u stvari radili izvan strukture UN-a. Da li je to tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Pozdrav, gospodine Kay. Ja sam delovao izvan strukture UN-a. Evropska posmatračka misija imala je sopstveni mandat još od 1991. godine, i imali smo svoje zadatke, a u nekim situacijama smo radili rame uz rame sa strukturama UN-a.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala vam puno. U ovoj sudnici smo videli sporazum kao dokazni predmet... nema potrebe da ga prikazujemo. On nosi oznaku D28 – a to je bio sporazum gospodina Akashija na strani UN-a i gospodina Šarinića, na strani hrvatske Vlade. Vi niste bili, kao pripadnik Evropske posmatračke misije, obuhvaćeni ovim sporazumom, da li je to tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: U tom slučaju bih morao da pogledam taj sporazum.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Verujte meni, vi se ne spominjete u njemu, i to je činjenica za koju sam smatrao da vam je poznata. Ukoliko vi ne znate, samo tako i recite?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Mi smo imali stalan sporazum da možemo dobijati pomoć UN-a...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja sam vam postavio pitanje o sporazumu Akashi-Šarinić. Ukoliko ne znate ništa o tome, samo recite?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ništa ne znam o tome.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Zanima me vaša pozicija. Vi ste u Knin došli krajem jula. Tačno je da ste vi bili na odmoru od... od 8. do 20. septembra. Da li je to tačno? Pogledao sam vaš dnevnik i video sam da ste bili na odmoru od 8. septembra, i da ste bili nekoliko dana u Zagrebu. Svakako negde do 20. rujna.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Bio sam na odmoru od 8. septembra, a vratio sam se 26. septembra, a ne 20. septembra.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala vam puno, puno. I vi ste se vratili iz Zagreba u Knin i nastavili ste da radite iz Knina od 26. septembra, ili ste bili odsutni u... na drugom putu u oktobru i novembru, ukoliko se sećate? Ne bih želeo da čitate ceo vaš dnevnik, već samo ukoliko se sećate?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja sam putovao u Zadar,, Split... u novembru. Između ostalog. a vratio sam se u zagreb krajem novembra.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Kad su hrvatske snage ušleu Knin 5. avgusta, da li ste vi tada uspostavili vezu sa tim snagama kao... od tog datuma, kako biste imali osobu na vezi oko onoga što se dešava u Kninu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nisam. Šef regionalnog centra je održavao sastanke, i mislim da je to obuhvaćeno i nekim izveštajima vezano za generala Čermaka. Ali 5. avgusta, ja nisam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi imali bilo kakve kontakte sa hrvatskom vojskom pre 5. avgusta?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Koliko daleko želite da idete?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Samo recite da ili ne, ukoliko ste imali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Prethodni kontakti sa hrvatskom vojskom. Sećam se da sam razgovarao sa hrvatskim vojnicima na aerodromu Pleso pre mog dolaska u Knin.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li bi to moglo da se okarakteriše da vi niste imali nikakvih važnijih i većih kontakata sa hrvatskom vojskom pre njihovog ulaska u Knin 5. avgusta?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To nije tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja sam takođe imao sastanke sa hrvatskim vojnicima, brigadirom Mišićem, a mislim da je to bilo 1994. godine, kao i sa drugim pripadnicima hrvatskih oružanih snaga.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To mi se ne čini značajnim. da li ste u mogućnosti da ispravite utisak na način da date više pojedinosti? Rekli ste da ste imali sastanak sa nekim

ljudima na aerodromu. to mi se ne čini značajnim. Da li možete to na malo bolji način da opišete?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Aerodrom Pleso nije bio samo aerodrom. Aerodrom Pleso je bio deo operacija UN-a i imao je mnogo, mnogo ljudi koji su tu dolazili i odlazili. Možete li molim vas da budete određeniji vezano za prirodu tih kontakata? Nisam siguran šta vi...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja ću u stvari da promenim pitanje u ovo: Da li ste vi imali bilo kakva dubinska znanja o strukturi Hrvatske vojske 5. avgusta 1995. godine?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A na koji način? Možda možete da mi opišete šta ste vi znali o njihovoj vojsci?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Prošao sam kroz čitav niz sastanaka u okviru UN-a i u nacionalnom okviru. I kao što sam rekao, 1994. godine sam imao priliku da razgovaram sa visokim oficirima Hrvatske vojske. Rekao bih da je moje opšte znanje ili moje opšte razumevanje onoga što je bila Hrvatska vojska u... na razumnom nivou.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, mislim da je juče distribuiran dokument koji se odnosi na pravljenje pauza. Mi ćemo nastaviti danas... ovog jutra do 14. 00 časova, što znači da bismo sada trebalo da napravimo pauzu od 20 minuta, kako bismo poslednji deo zasedanja imali od 12.40 do 14.00 časova.

ADVOKAT KAY: Da. Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Idemo na pauzu od 20 minuta i nastavljamo sa radom u 12.40 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, da li možemo da pređemo na privatnu sednicu?

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, vratili smo se na otvorenu sednicu.

(Pretnesno veće se savetuje)

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, morali smo da razgovaramo o proceduralnim stvarima koji nemaju nikakve veze sa vašim svedočenjem. Izvinjavamo se. razumeo sam da i vi imate jedno pitanje. Da, gospodine Liborius?

SVEDOK LIBORIUS: Da, časni Sude. Tokom pauze, rečeno mi je prvi put da se od mene traži da potpišem dokument po Pravilu 75 (C), a to je... ja ne poznajem sve pravne članove. Bio sam oko toga iznenađen, i ja sam razgovarao u Odeljenju za svedoke šta bi to značilo. Oni su mi rekli da... da oni veruju da sam ja to već potpisao, i to je bio prvi put da sam čuo za to. Tako da ne znam tačno kakav je moj pravni status, jer ja to još nisam potpisao. I to je bio razlog...

SUDIJA ORIE: Pročitaću vam Pravilo 75 (C), i ja sam ranije rekao da treba da razgovarate o tome sa Službom za žrtve i svedoke...

SVEDOK LIBORIUS: Učinio sam to, da.

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*)... vratili ste se, i očigledno je to ono što ste uradili. Pravilo 75 (C): " Služba za žrtve i svedoke osiguraće da svedok pre svedočenja bude obavešten da se njegov iskaz i njegov identitet mogu obelodaniti kasnije u drugom predmetu u skladu sa Pravilom 75 (F)." Pravilo 75 (C) bavi se merama zaštite koje su dodeljene svedoku. Takve mere su često brisanje imena i identifikacionih informacija iz javnih zapisnika. Ponekad svedoci daju iskaz izmenjenog glasa ili lika ili svedoče pod pseudonimom. Ono što se kaže u stvari u Pravilu 75 (C) jeste da ukoliko su odobrene zaštitne mere, i ja ponavljam, nema zaštitnih mera kada je o vama reč, iako smo vam omogućili da mali deo vašeg svedočenja iznesete na zatvorenom delu sednice, postoje pravni mehanizmi koji su takve prirode da o njima Pretresno veće uvek mora odlučiti, i da sve ono što je rečeno u zatvorenom delu zasedanja treba tako i da ostane čak iako to svedočenje, ukoliko bi se transkripti koristili u drugim predmetima, a to bi moglo da bude samo na osnovu odluke Pretresnog veća da to bude javno. I očigledno, ja ne znam da li je to pogrešno shvaćeno, ali ovo vam je rečeno kako biste na pravi način razumeli šta o tome kaže samo Pravilo. Da.

SVEDOK LIBORIUS: Hvala časni Sude. Sada, to je... to se nije dogodilo da sam bio obavešten o tome i ja nisam to potpisao. Ali...

SUDIJA ORIE: Dakle, ja... (*preklapanje govornika*)...

SVEDOK LIBORIUS: Da, da, ne pre svedočenja. Zahvalan sam vam na objašnjenju, i imam samo dva pitanja. Vezano za... spomenuli ste Pravilo 75(F), druge predmete.

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK LIBORIUS: Izvan ovog Suda ili u...

SUDIJA ORIE: Procedura je da se mogu koristiti pred ovim Tribunalom a ponekad se materijal može koristiti i u lokalnim sudovima, ali u tim slučajevima ti sudovi moraju da traže dozvolu

Tribunala, a tad se kao opšti standard stupa u kontakt sa svedokom i proverava se s njim do kog stepena bi on bio protiv da se taj materijal naprimer dostavi lokalnom tužiocu kome je možda potreban taj materijal zbog istražnih radnji.

SVEDOK LIBORIUS: Dakle, moj pristanak bi bio tražen pre ili...

SUDIJA ORIE: To ja nisam rekao.

SVEDOK LIBORIUS: Ne, to nije ono što sam pitao. Ja sam pitao... u razgovoru u Oeljenju za svedoke – da li su kazne povezane ukoliko se učini kršenje poverljivosti?

SUDIJA ORIE: Samo trenutak. Da li bi se strane složile da Pretresno veće nije u mogućnosti da razgovara sa svedokom, i da bi se mogla iskoristiti neka od sledećih pauza za kratak razgovor sa svedokom gde bih mogao da odgovorim isključivo na pitanja po ovoj temi. Da li ima prigovora na ovakvo rešenje? Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Ne, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT KAY: Ni ja s moje strane, časni Sude . Možda mu je potrebna pomoć jednog od pravnih savetnika Pretresnog veća...

SUDIJA ORIE: Mogli bismo da zamolimo našeg pravnog savetnika.

ADVOKAT KAY: ... ili pravnika.

SUDIJA ORIE: Ili pravnika, da. Dakle...

SVEDOK LIBORIUS: Hvala, časni Sude.

SUDIJA ORIE:...naši pravni savetnici jesu pravnici. Da, ali ukoliko Pretresno veće može da pomogne, dozvolite mi da to kažem u opštim crtama, kako bi svedok na adekvatan način razumeo svoju situaciju, a posebno imajući u vidu da je jako mali deo svedočenja dat na zatvorenom delu sednice, i izgleda da nema prigovora. Gledam takođe i u druge zastupnike Odbrane. Nema prigovora?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Razmotrićemo pitanje izvan Suda i možda ćemo čak imati i osobu iz Skandinavije da vam objasni.

SVEDOK LIBORIUS: Mogu dva minuta da razgovaram sa norveškim pravnim savetnikom.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, da li ste spremni da nastavite?

ADVOKAT KAY: Hvala vam puno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Imajući u vidu hrvatske političke strukture u avgustu 1995. godine, da li ste vi dobro razumeli način na koji se upravlja državom, njena ministarstva, ovlašćenja ministarstava, kako su funkcionisale pravne institucije?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: ko bi to mogao dobro da proceni, ako sam ja to dobro razumeo. Siguran sam da je moje opšte shvatanje bilo... na korektnoj razini da bih obavljao svoju posmatračku funkciju, ali sam takođe siguran da bi čak i neki lokalni ljudi mogli da kažu da ništa nisam shvatao ili bi oko toga... možda to dobro razumevanje nije najbolji izraz.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mogu li da... neki ljudi su dolazili ovamo gospodine Liborius i smatraju da znaju sve o nekoj zemlji, a u stvari su bili samo neka vrsta vojnih turista, a to ne kažem sa omalovažavanjem, dok drugi dođu i kažu da nisu imali dublja saznanja i da nisu poznavali način rada institucija, već da su bili suočeni sa poslom i zadatkom koji su imali. da li shvatate o čemu govorim? Da li možete da nam pomognete i u tim okvirima odgovorite na pitanje?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da kažemo zbog praktične svrhe da sam prilično dobro poznao situaciju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Vezano za generala Čermaka, a vratićemo se malo kasnije na pitanja koja sam vam postavljao. Vezano za generala Čermaka, rekli ste da ste se sastajali s vremena na vreme. Zamoliću vas da budete malo precizniji i da nam kažete koliko ste se puta sastajali? U svedočenjima smo videli da je to bilo dva puta. Da li ste u mogućnosti da navedete više?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Imao sam više od dva sastanka s generalom. Međutim, to bi zahtevalo malo dublji pregled izveštaja kako bi se tačno moglo utvrditi kad je to bilo. Prethodno sam rekao da ja... a ovo sad govorim napamet, ako ćete to da prihvatite, da sam bio više puta i razgovarao o različitim temama. Ali zaista bih morao detaljnije da pogledam, ukoliko... kako bih precizno odgovorio na vaše pitanje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Postaviću vam zadatak, ako mogu, pošto znamo da vaše svedočenje neće danas biti gotovo i da ćete još dolaziti pred Sud, i ja bih želeo kada se budete vratili da mi date spisak tih sastanaka koje ste imali sa generalom Čermakom, kao i bilo koji potkrepljujući dokaz za to. Ukoliko ne možete da donesete potkrepljujuće dokaze, biće dovoljan i spisak sa datumima. I možda biste to mogli da donesete kad budete sledeći put dolazili. Vraćam se sad na druge stvari. U ovim dokumentima koje ste doneli, da li sam u pravu kad kažem da dokazi samo pokazuju da je bilo dva sastanka?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Na vaše poslednje pitanje, mislim da to nije adekvatan odraz mog materijala. Drugo, zadatak da dostavim tačan broj datuma, dozvolite mi da vas podsetim šta sam ranije rekao. Ja ne držim pod kontrolom celu biblioteku Evropskih posmatračke misije, tako da ja taj zadatak ne mogu da ispunim do nivoa koji bi zadovoljio vaš zahtev. Međutim, ako vi... ako mogu da vam dam skromni savet, mislim da oni koji imaju kontrolu nad arhivom Evropske posmatračke misije mogu da razgovaraju sa vama o tome kako je to najbolje da se uradi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, mislim da je gospodin Kay pozvao vas da vi vidite koliko vi možete da uradite – ni više, ni manje. a strane mogu da obavljaju sve druge vrste istražnih radnji. Može već postojati dosta materijala u rukama strana u postupku, možda čak i dokaza, ali gospodin Kay od vas traži da vidite šta možete da učinite po tom pitanju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A ja to tražim gospodine Liborius jer naša strana ne prihvata da ste se vi redovno ili često sastajali s gospodinom Čermakom. Da li razumete to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sada prelazimo na vaše razumevanje generala Čermaka. Rekli ste da ste prilično dobro poznavali Hrvatsku, njenu vojsku, njene zakone. Da li možete da mi kažete da li je postojala funkcija vojnog guvernera u hrvatskom upravnom sistemu, vojnom sistemu, ili bilo gde kao koncept u Hrvatskoj 1995. godine?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: U okviru mojih razumnih saznanja koje mi omogućavaju obavljanje posmatračke funkcije, ja nisam bio iznenađen kad sam saznao iz različitih izvora da je postavljen vojni guverner.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Moje pitanje je bilo, i ja ću vam ga ponoviti: Da Hvala časni Sude. ije u okviru hrvatskog upravnog sistema, vojne hijerarhije, da li je postojao poloaj vojnog guvernera?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Potpuno razumevanje cele složene vojne i civilne strukture zahtevaju velika znanja koja ja nisam imao. Vojni guverner, njegova zaduženja, subordinacija i slično, takve detaljne informacije meni nisu bile na raspolaganju na početku sukoba.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, ako položaj vojnog guvernera nije postojao i nije postojao odnos subordinacije ili komande, vaše teorije i utisci iz tog vreemna bili bi pogrešni. da li se slažete s tim?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Da. Mislim da svedok može da govori o tome kakva su bila njegova opažanja...

SUDIJA ORIE: Možete imati prigovor na pitanje. Ovo je pitanje koje se može postaviti svedoku.

TUŽILAC WAESPI: Da, ali verujem da je ono u polemičkom tonu.

SUDIJA ORIE: Ja ne mislim da jeste. Svedok može da odgovori na pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: Ne govorim engleski do tog stepena da mogu u potpunosti da razumem vaše pitanje. Lepo vas molim da... govorite engleski koji može da razume neko kome to nije izvorni jezik. Vaše teorije i utisci; možete li biti precizniji, molim vas?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja mislim da ste vi u potpunosti razumeli moje pitanje gospodine, ali ću se na drugi način pozabaviti s tim. Vi...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne, nisam ga razumeo.

SUDIJA ORIE: Da, nema razloga... petak je, svestan sam toga.

SVEDOK LIBORIUS: Vaše teorije i...

SUDIJA ORIE: Ne, ne gospodine Liborius. Gospodin Kay će preformulisati pitanje. I ukoliko na kraju on ne uspe, onda ćemo mi, koji izvorno ne govorimo (engleski), videti da li možemo za to da nađemo rešenje. Izvolite nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Razlog zbog čega postavljam ovo pitanje je da ste vi dali izjavu koja se nalazi u sudskim dokazima, i u stvari ste dali nekoliko izjava, a mi analiziramo ono što ste vi rekli, da bi videli da li znate o čemu ste govorili, a jedna od tih izjava je i ovo: "Samo njegovo postavljenje pokazuje da je bio na određenom području kako bi upravljao i kontrolisao rezultate nakon završenih operacija." Takođe u drugoj izjavi: "Pitao sam o tituli generala Čermaka." Ova izjava je uzeta u prisustvu gospodina Waespija. "Koliko sam ja razumeo u to vreme, Čermakova zvanična titula je bila vojni guverner. To saznanje zasnivalo se na javnim informacijama hrvatskih vlasti kao i na tituli koja je predstavljena na sastacima generala sa predstavnicima Evropske posmatračke misije." Dakle, vaša izjava o činu i položaju generala Čermaka je nešto što vi povezujete s njegovim ovlašćenjima da vodi i upravlja. Sada vas pitam gde se to nalazi ako znate u zakonu, u hrvatskom sistemu se može pronaći ovaj položaj ili vi niste znali ono o čemu ste govorili?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nemam navode određenog zakona. Mislim da sam znao o čemu sam govorio.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vratću se na izvorno pitanje. Dakle, ako taj položaj nije postojao onako kako ste to vi opisali, onda vi niste u pravu i vi grešite u pogledu ovlašćenja koja ste naveli da ima. Da li je to tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ovde smo se prilično zaleteli i ja bih zamolio za intervenciju ne-izvornog govornika, tako da... *Ukoliko položaj nije postajao kako ste vi opisali...*

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius.

SVEDOK LIBORIUS: U redu. Hajde da to uprostimo.

SUDIJA ORIE: Ne mislim da je to toliko komplikovano. Gospodine Kay želi da zna da ako vi niste dobro poznavali taj položaj, da li bi to imalo za posledicu to da vaša procena njegovih ovlašćenja na tom položaju bude pogrešna? Ovo je jednostavno pitanje, ukoliko sam dobro shvatio gospodina Kaya?

SVEDOK LIBORIUS: Hmm... General Čermak mi je opisao svoju ulogu kao čoveka odgovornog za zakon i red, i ja verujem da sam čuo javne informacije... ili druge javne informacije koje su ukazivale na to da je njegovo zvanje vojni guverner, i ja mislim da sam video prepisku, UN prepisku, kao i ostale, gde je korišćeno to zvanje. Kad je gospodin Augarde imao sastanak sa... sastanak sa generalom, ja nisam u njima učestvovao, tako da ja ne znam kako se general Čermak lično predstavio, ali se sećam da smo u jednom od naših izveštaja oko Operacija Oluja da nam je predstavljena ta titula. Tako da ja mislim da se razumelo postojanje vojnog guvernera.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da se vratim na pitanje. Ako ste pogrešili oko njegovog zvanja vojnog guvernera i njegovih ovlašćenja i kontrole, vi ste onda napravili grešku u vašem opisu njegovih ovlašćenja. Zar nije tako? I podsetiću vas da je neko ovde na suđenju.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ukoliko naravno ja nisam u pravu, onda bi ono što vi kažete bilo tačno. Ali ja ne mislim da nisam u pravu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Da li imate bilo koji dokument ili belešku gde piše da je gospodin Čermak rekao da je odgovoran za red i zakon na tom prostoru? Mi smo videli vaš dnevnik, vaše beleške, vaše izveštaje sa sastanaka. Da li imate ijedan dokument sa njegovom izjavom vma o tome? Ukoliko imate, molim vas da pokažete. Da li gledate izveštaje koje ste dali Tužilaštvu? Molim vas da mi odgovorite na pitanje?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne, gledam svoje izveštaje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: problem je što nemam ovde sve svoje izveštaje iz Evropske posmatračke misije. Tako da...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mogu li da vam dam novi zadatak, jer ne želim da provedemo popodne dok vi čitate vaše izveštaje. Možete li da nam date njegovu izjavu vama o tom pitanju, ukoliko je ima. Hvala. Da pogledamo sada šta je to štampano i objavljeno o generalu Čermaku.

ADVOKAT KAY: A prvi dokument koji bi želeo da pokažem svedoku je dokazni predmet Odbrane D31.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument koji je datiran na 5. avgust i tiče se postavljenja generala Čermaka od strane predsednika Republike Hrvatske i Vrhovni komandant oružanih snaga u skladu sa zakonom Republike Hrvatske, i videćete da je 5. avgusta rezervni general pukovnik Čermak imenovan za komandanta Kninskog garnizona, a da je gospodin Gojević imenovan za zamenika komandira Kninskog garnizona. Da li vidite to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To je imenovanje gospodina Čermaka koje ga je poslalo u Knin. Da li razumete to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vidim to.

ADVOKAT KAY – PITANJE: a da li se slažete da se tu ne kaže da je postavljen za vojnog guvernera?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: to se ne navodi u tom dokumentu.

ADVOKAT KAY: Pređimo na dokazni predmet Odbrane D36.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U slučaju da mislite da možda postoji neko tajno imenovanje, pogledaćemo šta su objavile novine 6. avgusta.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, pitam se da li ovo treba na ovaj način da se radi. Mislim... da li iko osporava koja je tačno bila funkcija gospodina Čermaka, recimo gospodin Waespi, s tim u vezi – da li je vojni guverner ili... da li je bio komandant garnizona? Ukoliko ne, onda pred svedoka može da se iznese kraća i jasnija terminologija, rekao bih gospodine Kay, a onda...

ADVOKAT KAY: Nadam se da će to ići brzo, a ja imam razloge zbog čega zapravo idem na ovaj način sa ovim pitanjem, a to je u vezi sa sledećim dokumentom, časni Sude.

SUDIJA ORIE: U redu. Izvolite nastavite, ali pokušajmo da nađemo najefikasniji način prolaska kroz dokumente.

ADVOKAT KAY: Učiniću to.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: I časni Sude, ovde se takođe radi o kontekstu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovde vidimo novinski izveštaj: "Predsednik Tuđman imenuje Ivana Čermaka za komandanta Knina". Videćete u četvrtom redu da piše da je imenovan za komandanta Kninskog garnizona, i videćete da piše da je on bio savetnik Ureda predsednika između 1990. godine i 1991. godine, pomoćnik ministra Odbrane i 1993. godine ministar ekonomije. Da li ste u to vreme videli bilo koji dokument na hrvatskoj strani koji govori o imenovanju gospodina Čermaka?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Hrvatskoj strani – da li govorite o hrvatskim vlastima, hrvatskoj štampi ili...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hrvatskim medijima, hrvatskim vlastima. Da li vas je zanimalo šta su govorili o tome šta je bio gospodin Čermak?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja nisam video nikakva imenovanja. Mislim da ono što sam razumeo, a to sam i pre rekao, se zasnivalo na emitovanim informacijama, i ja verujem da sam video UN prepisku, vi ste naveli hrvatsku korespondenciju, a ja nisam video da sde on buni po tom pitanju.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vidite, da li ovo razumete: Ukoliko neko greši o nekoj stvari, i to prosledi nekom drugom i on takođe tu informaciju prosledi, takva netačna informacija može brzo da se prenese od usta do usta. Da li razumete to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A ono što ja vas pitam to je da li vi mislite da ste vi učinili istu tu grešku u odnosu na generala Čermaka?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY: Da pogledamo sledeći dokument? 2D05-0088.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovaj dokument ste vi napisali i potpisali 24. avgusta 1995. godine. Tu se navodi maltretiranje izvesnog Dušana Drpe, i vi ste ovo pismo poslali generalu Čermaku. Da li vidite kome ste ga uputili – komandantu Zbornog mesta Knin, general pukovniku Ivanu Čermaku. Dakle, ne vojnom guverneru, već komandantu ZM Knin. da li možete to da objasnite?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: General Čermak je bio, po mom najboljem saznanju, vojni guverner. Kad je tu navedena njegova službena titula, mislim da sam govorio sa... To mi u stvari u to vreme nije predstavljalo veliku razliku. Jasno vidim adresu na pismu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: da li ste znali da je u garnizonu ZM gde je general Čermak radio bilo još 10 njegovih ljudi pod njegovom kontrolom i komandom? Da li ste to znali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY: Ne želim da trošim sudsko vreme, ali dokazni predmet D30 je dokument koji je poznat sudu i u njemu se prikazuje osoblje garnizona. Časni Sude, za prethodni dokument sam propustio da zatražim da se uvede spis kao dokazni predmet. može li biti usvojen, molim?

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D757.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D757 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pravni službenici Hrvatske vojske... ne pravni službenici. Oficiri za vezu Hrvatske vojske nikada nisu govorili o generalu Čermaku kao o vojnom guverneru, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Po mom sećanju, kad se upotrebio naziv vojni guverner, on nije odmah bio i odbačen...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je odgovor onda...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Oficiri za vezu Hrvatske vojske govorili su o njemu obično samo kao o generalu Čermaku.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, da li je odgovor na pitanje: Oni ga nikad nisu nazivali vojnim guvernerom?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, mogu li da vas pitam. Izgleda da prevod dokumenta od 24. avgusta, a to je pismo, i da sadrži nešto što je na kraju napisano rukom, a to nisam našao u originalu. Da li je to tačno, i da li biste možda mogli da unesete u sistem nekomentaran prevod?

ADVOKAT KAY: Tako je to stiglo.

SUDIJA ORIE: Ne znamo ko je šta dodao, ali izgleda da ga nema u engleskom originalu. Očigledno tamo gde se spominje Evropska Unija ili nešto slično. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Taj deo nije preveden?

SUDIJA ORIE: Ne, potpuno suprotno. Engleska verzija je... barem u elektronskoj sudnici, engleski je original, a nešto je dodato u prevodu a ne nalazi se u originalu.

ADVOKAT KAY: Mislim da će se časni Sud uveriti da je prepiska vršena na dva jezika. Sećate se da je kod generala Foranda postojao engleski dokument iza koga je sledio prevod.

SUDIJA ORIE: Ukoliko je to slučaj, onda sam ja pogrešio, jer očigledno u sistemu o kojem govorimo original i prevod se pojavljuju kao dva originala na dva jezika?

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sada ćemo proći kroz niz dokumenata kako bismo videli generala Čermaka i njegovoj sposobnosti da pokuša da organizuje pojedince ili čak čitave grupe vojnika, jedinicu njemu podređenu. Prvi dokument koji želim da vidimo je dokument po Pravilu 65 ter broj 5033. To je dokument koji je Tužilaštvo direktno ponudilo na usvajanje za Čermakov dosije, ali ne i sledeće dokumente koj se takođe na to odnose. Prvi dokument je datiran na 9. avgust 1995. godine. I možete da vidite da je reč o naređenju koje se odnosi na situaciju u ZM Knin. Da li znate šta predstavlja oznaka ZM u okvirima Hrvatske vojske?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Molim...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gospodine Liborius...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Molim vas prevedite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zborno mesto. I to je funkcija u okviru hrvatskog vojnog sistema.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I logistička podrška jedinicama Hrvatske vojske i civilnim organima ZM Knin, i možete da vidite naređenje, da je... komandir 306. je privremeno određen kao zamena, čovek pod imenom Željko Jonjić, i naređenje je čak poslato i generalu Gotovini, komandiru 306. i komandantu sektora 306.

ADVOKAT KAY: I to je kao što sam rekao, časni Sude, dokument na koji se oslanja Tužilaštvo. Da sada pređemo na dokument 2D05-0086.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pojaviće se dokument koji je datiran na 12. avgust, od 306. logističke baze u Splitu, gde se nalazi gospodin Jonjić, o kome se govori u prethodnom naređenju. I to dolazi od komandira te jedinice, i on je poslao to naređenje komandantu vojne oblasti Split, generalu Gotovini. A on ga ne šalje u ZM Knin. I tu se kaže o komandiru 306. logističke baze, da je major Jonjić samovoljno napustio svoju dužnost i stavio se na raspolaganje komandantu Kninskog garnizona, a po naređenju komandanta ZM Knin, čime je vidno narušen sistem komandovanja u 306. logističkoj bazi. I zatim on naređuje da se poručnik Mirkov zameni Jonjića i da tako bude sve dok ta hitna situacija ne bude bila rešena i mogući disciplinski postupak obustavljen. I posle toga slede ostala naređenja. Ali pre nego što postavim ostala pitanja, da li ste znali kakva je bila struktura vojne oblasti Split i jedinica unutar, hijerarhije, identitet oficira, komandira?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nisam sve poznao.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U odnosu na ovaj dokument, vi se slažete da se ovde komandir Pavić žali na to naređenje kojim je major Jonjić raspoređen u Kninski garnizon. Da li se slažete?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nisam pre video ovaj dokument. Ja mogu da ga pročitam, ali ja ne mogu da utvrdim status dokumenta. Ovo je prvi put da ga vidim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Uzmite da je to original, i svi ovi dokumenti su originali. Oni dolaze iz vojnih dosijea.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, da li prethodni dokument može da se uvrsti u dokaze?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D758.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D758 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Ako možemo da pokažemo dokument 2D05-0082.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, pre nego što to učinimo, pauza će biti u 14.00 časova, ukoliko to možete da uradite u dva minuta, u redu, ako ne...

ADVOKAT KAY: Mislim da možemo.

SUDIJA ORIE: Onda izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: To i jeste ono što sam želeo da uradim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: 16. avgusta mi vidimo da to nije naređenje generala Čermaka nekom majoru iz 306. logističke baze, već se radi o obaveštenju koje mu je upućeno: "Dragi gospodine komandiru, Ivane Paviću. On se poziva na naređenje od 12. avgusta majora Pavića i nepotrebne insinucije koja se odnosi na majora Željka Jonjića i njegovog samovoljnog odlaska sa dužnosti. I kao što on kaže:"Kao što i sami znate, na moje naređenje a u dogovoru sa komandantom vojne oblasti Split, general - pukovnikom Gotovinom, major Janjić je privremeno dodeljen kninskom garnizonu, gde izrazito dobro izvršava postavljene mu zadatke. Po potrebi general-pukovnika Ante Gotovine, on će se vratiti na njegov položaj komandira logističke baze Šibenik." Da li razumete srž čitave ove slike naređenja, gospodine Liborius, a koja se tiče ovlašćenja i kontrole koju je general Čermak zaista imao u Kninu? Da li shvatate zbog čega gledamo ovaj dokument?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Mislim da razumem zbog čega gledamo ovaj dokument. General je u svojim kontaktima ne samo sa UN i Evropskom posmatračkom misijom ili drugim posetiocima je predstavljao kontakt osobu u pogledu reda i zakona. postojala je razlika između generala gotovine i generala Čermaka, a mi smo njega koristili kao kontakt osobu. Ja ove papire nisam pre video. Mislim da shvatam... mislim da razumem zašto vi pokazujete te papire, ali ja vam mogu reći da naši kapaciteti lokalnih posmatrača, on me je čak pozvao da ga telefonski nazovem ukoliko naiđemo na bilo kakve probleme, ukoliko naiđemo na nepravilnosti. On mi je čak dao i njegov broj telefona, kako bih ga nazvao kad naiđem na problem. I ja sam video kod vojnika na terenu tokom avgusta meseca da su njegova ovlašćenja poznata vojnicima. da li ih je pod komandom imao desetero, ja to neću komentarisati. ali ono što sam ja video je bila osoba sa titulom... činom generala koji je bio poznat na lokalnu – pripadnicima hrvatske vlasti, posebno vojnih vlasti. On je po meni vršio kontrolu. Njegove reči su bile važne. Ako bismo trebali da nastavimo patroliranje ili smo morali biti zaustavljeni, ja sam često pozivao generala ili nekoga iz njegovog štaba. Čak sam i njegov broj telefona zapisao na prvoj stranici svoje patrolne beležnice tako da bih lako mogao da pronađem i okrenem taj broj, i video sam da to funkcioniše. i ste mene pitali da li sam ja znao... znao u to vreme koje su njegove komande bile, a ja bih se oslonio na ono što je sam general nama rekao. Ja nisam posebno u to vreme bio toliko zainteresovan za unutrašnji fini mehanizam hrvatskog sistema. On je bio, kao što sam rekao,

kontakt osoba. to je čak išlo do tog nivoa da kad bi dolazili ambasadori akreditovani u Zagrebu – da je on bio osoba s kojom je trebalo da razgovaraju. tako da sam ja shvatao da je on imao prilično velika ovlašćenja. Hvala.

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius i gospodine Kay takođe, one dve minute pretvorile su se u sedam minuta. Pravimo pauzu i nastavljamo sa radom u 14.45 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, bilo mi je drago kad sam čuo da je razgovor s gospodinom Nilssonom imao dobar rezultat. Gospodine Kay, da li ste spremni da nastavite vaše unakrsno ispitivanje?

ADVOKAT KAY: Hvala časni Sude. Dve stvari pre toga. Može li dokument po Pravilu 65 ter broj 5033 da bude primljen u dokaze?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D759.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D759 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY: I poslednji dokument kojim sam se bavio, 2D05-0082, može li on da bude primljen u dokaze?

TUŽILAC WAESPI: Takođe nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D760.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D760 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala časni Sude. Možemo li da pogledamo 65 ter dokument broj 534.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument od 11. avgusta 1995. godine. Ponovo, potiče od generala Čermaka. To je iz kninskog garnizona, i to je u skladu sa operativnim potrebama komande kninskog garnizona, i u skladu sa zakonom Republike Hrvatske, i to je opet, kao informacija gospodinu Waespiju, jedan od dokumenata sa sudskog spiska. Vidimo da je ovde izdato naređenje komandiru 142. domobranske pukovnije. Privremeno se raspoređuje u zapovedništvo ZM Knin iz sastava 3/3. I tu vidimo imena pojedinaca:

Čačić, Rajčić, Konfota, Kaligar, Ković, Mjaković, Krvavica. Da pogledamo sada dokument 65 ter broj 4599, koji nije deo dokumenata direktno ponuđenih. Na njemu je datum 21. avgust 1995. godine. Ponovo, to je dokument generala Čermaka, na ruke generalu Gotovini. to je zahtev zbog operativnih potreba ZM Knin i bržeg povratka grada u normalno funkcionisanje. Da stanemo ovde. Da li ste vi razumeli da je to bio poseban zadatak generala Čermaka – da se ubrza proces povratka grada u normalno funkcionisanje. Da li ste to znali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Prvi put vidim ovaj dokument. Povratak grada u normalu, to je sasvim u skladu s onim što je general rekao međunarodnim organizacijama da je on odgovoran za red i mir. Tako da ja mislim da... da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kad je on rekao da je odgovoran za red i mir?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Koliko sam ja uveren, on je to govorio na sastancima sa visokom zvaničnicima UN ubrzo nakon preuzimanja dužnosti, i verujem da je on rekao na sastanku sa gospodinom Augardeom, i mislim da se to nalazi u jednom od dokumenata Evropske posmatračke misije, među ostalim stvarima je rekao da će on predložiti da se postavi straža ispred naše kancelarije, između ostalog. Tako da verujem da je uspostavljanje reda i zakona bio deo njegovog mandata, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pre svega, da li ste bili prisutni i na jednom sastanku UN gde je to bilo rečeno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Drugo, da li vi zaista ozbiljno tvrdite da postavljanje stražara ispred kancelarije Evropske posmatračke misije čini nekog odgovornim za red i zakon u čitavom području? Da li je to vaša procena?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kao što sam rekao, između ostalog, ukazivalo na čitav raspon pitanja o kojima je razgovarano na sastanku gospodina Augardea, i ja zapravo smatram da preduzimanje... preduzimanje operativnih odluka, posedovanje sposobnosti da se donesu operativne odluke i da se kaže: Staviću stražu ispred glavne kancelarije međunarodne organizacije u Kninu'' takva odluka je nešto što ne biste doneli ukoliko nemate odgovornost za red i zakon.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala vam puno. Pogledaćemo sad ove dokumente. Ovo je zahtev za 65 vojnih obveznika rasporedi pod komandu komandanta ZM Knin. Da li razumete šta ovo znači? To znači: ''Ja nemam ovlašćenja da zdam naređenje ovim vojnim obveznicima da dođu i rade za mene, pa tražim od vas da mi ih dodelite.'' Da li razumete to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kad vidim pismo od 21. avgusta, ja to shvatam. Ja sam govorio o sastanku koji je on imao sa pukovnikom Augardeom, i mislim da bi moj odgovor bio jasniji ukoliko bismo pokazali taj dokument. Možda tužilac može da nam pomogne. To je izveštaj u kojem gospodin Augarde govori o straži.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Tužilac će vas dodatno ispitivati, a ja vam sad postavljam pitanja i odlučujem koje ćete dokumente pogledati, da li to razumete? a vreme je važno u ovoj sudnici.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, da li 65 ter dokument pod brojem 534 može da se uvrsti u dokazne predmete?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D761.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D761 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY: Može li 65 ter dokument pod brojem 4599 može da se uvrsti u dokazne predmete?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D762.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D762 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sledeći dokument koji ćemo pogledati je 65 ter pod brojem 2989. To je dokument od 22. avgusta, sledećeg dana. upućen je komandiru 142. domobranske pukovnije od strane generala Gotovine, a vezano za zahtev komandanta ZM Knin, generala Čermaka, a u cilju bržeg i efikasnijeg organizovanja normalnog života u gradu. Da li vidite to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Bio bih vam zahvalan da gledate u taj dokument dok vam postavljam pitanje, a ne u neke druge. Naređenje se odnosi na to da komandir 142. pukovnije privremeno, do dalnjeg, iz svog sastava izdvoji 3/3 iz 142. domobranske pukovnije i podredi ih komandnom mestu Knin, što znači komandi ZM Knin. popis vojnika je u prilogu, a oni treba da se jave određenog dana, 25. (avgusta) i da dobiju konkretna zaduženja. i tu onda vidimo različita povezana naređenja. A na drugoj strani engleske verzije, možete da vidite potpis generala Gotovine i kome će naređenje biti poslato, uključujući i komandu ZM, i tu je spisak 69 vojnika iz Knina i spisak 78 vojnika iz Kijeva. Ako okrenemo drugu stranu hrvatske verzije, videćemo spisak imena. Želeo bih da vam ukažem na prvo ime, momir Rojčić, ime pod brojem 11 – Josip Čačić, pod brojem

16 – Božo Kaligera, i pod brojem 44 – Davor Ković, što nas povezuje s onim dokazom koji sam ranije pokazao – od 11. avgusta, a to je 65 ter pod brojem 534, označen kao D761. Nema potrebe da ga ponovo prikazujemo kako ne bismo gubili vreme, ali to kažem zbog informacije Sude. Ono na šta sam želeo da ukažem gospodine Liborius je da komandant koji nije u mogućnosti da sam podredi sebi trupe je onda komandant koji nema ovlašćenja i kontrolu kakvu ste vi opisali. Da li se slažete?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Prvi put vidim ovaj dokument. U avgustu... koji je datum? Izvinjavam se.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Poslednji dokument je od 22. avgusta.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Zahtev za dodatnim ljudstvom meni znači u ovom trenutku, 2008. godine, ili da su se zadaci proširili ili da, kao što vi sugerišete, da je nedovoljno ljudi bilo na raspolaganju za trenutne zadatke. Šta je od ta dva, jednostavno ne mogu da odlučim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi to ne vidite, jer vi kažete " nedovoljno ljudi je bilo na raspolaganju za trenutne zadatke". A vi ne vidite da ako je on komandant koji ima ovlašćenja i kontrolu nad trupama u tom području, onda je taj general-pukovnik sam mogao da izda naređenje kako bi dobio vojne obveznike da očiste ulice Knina. Zar ne vidite to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vi me pozivate da ja ovde dam odgovor, a kao što sam već rekao gospodinu Mišetiću, ja nisam osoba koja bi promenila mišljenje iz druge ruke. U mojoj profesiji, osim ukoliko imam neprekinuti odabrani set dokumenata koji ukazuju...

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, gospodine Liborius, pitanje je bilo da li se slažete s gospodinom Kayom. Čujem da se ne slažete. Samo mu recite – ja se ne slažem. A ukoliko onda gospodin Kay želi dodatna objašnjenja, on će vas pitati. Da.

SVEDOK LIBORIUS: Ja nisam rekao da se slažem ili da se ne slažem. Ja sam rekao da nisam bio u poziciji da donesem odluku.

SUDIJA ORIE: Dakle, niste se složili, ili zato što niste mogli da se odlučite ili da niste imali dovoljno informacija, ali vi svakako se niste složili. to je jasno iz vašeg odgovora. Gospodine Kay, izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala puno, časni Sude. Da pogledamo sada dokument 65 ter sa predložene liste Odbrane Čermaka pod brojem 1736.

SUDIJA ORIE: Možda bismo mogli da dodelimo broj, ukoliko još nisu dobili broj, a to bi onda bio broj Tužilaštva?

ADVOKAT KAY: Ja bih bio zahvalan ukoliko bi to bio broj Odbrane, časni Sude, jer sam ga ja u stvari prikazao.

SUDIJA ORIE: Oh, vi...

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Dozvolite samo da... moja je greška.

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Nisam posesivan, već nam je tako lakše da se organizujemo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: 65 ter 1736. Iz kninskog garnizona od 12. avgusta 1995. godine, i traži se hitno čišćenje objekata i terena u selu Plavno, sa ciljem da se omogući što je moguće jednostavniji i brži povratak stanovništva. Donosim naređenja sledećim redom. Po naređenju generala Čermaka, teren treba da se očisti, kao i objekti, i on imenuje osobu, poručnik Anđelko Vuk – izvinjavam se zbog izgovora. I on navodi za šta je odgovoran. Formirana je komisija: pukovnik Frkić, major Gojević, koga smo videli u dokazu Odbrane... dokazni predmet D31 da je zamenik komandanta garnizona, i pukovnik Emir Teskeredžić. Vidimo da je ovaj dokument upućen tim pojedincima: pomoćniku zapovednika za logistiku ZM Knin, Odjelu 306. LOB, Šibenik. To je naređenje od 12. avgusta. Pogledajmo...

ADVOKAT KAY: Može li ovo da se uvede u spis, časni Sude?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D763.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D763 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Sledeći dokument 65 ter ima broj 2973, i datira od 22. avgusta 1995. godine. Dok se ne pojavi, časni Sude, molim da se u spis uvede 65 ter dokument pod brojem 2989. Mislim da to nisam uradio. Radi se o spisku imena vojnika.

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D764.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D764 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY: Izvinjavam se što to nisam učinio po redosledu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovaj dokument od 22. avgusta je od generala Čermaka upućen Prvom gardijskom zboru, njegovom komandantu general-pukovniku Čuku, i to je zahtev za privremeni izveštaj, zbog vanredne potrebe pirotehničke sanacije terena i objekata. I tu vidimo ime, major Anđelko Vuk, koji sad ima drugi čin u odnosu na prethodno naređenje. Ali mi vidimo to ime.

ADVOKAT KAY: Skrećem pažnju Sudu na to. Može li ovo da se uvede u spis, časni Sude?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D765.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D765 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala. Prelazimo sad na 65 ter dokument pod brojem 3411. To je dokument od 20. septembra 1995. godine, i prvo ime u ovom dokumentu u hrvatskom dokumentu koje treba pogledati jeste ime brigadira Emin Teskeredžić. Drugačije piše, ali radi se o istoj osobi iz prethodnog naređenja. Ovo je dokument iz Knina... komandanta Zbornog područja Split, generala Gotovine, a tiče se vanrednih potreba pirotehničke sanacije terena i objekata, i uklanjanja minsko-eksplozivnih sredstava. Na drugoj stranici engleske verzije vidimo da su ljudi mobilisani, da treba da podnesu izveštaj komandi ZM Knin, i da to treba da primi general Čermak i da taj izveštaj pošalje u komandu Zbornog područja Split, u određeno odeljenje. Na trećoj stranici engleske verzije se dokument završava.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ponovo, gospodine Liborius, ovaj general za koga ste rekli da je imao ovlašćenja i kontrolu, opet nije u stanju da sebi podredi ili da komanduje konkretnim trupama pod njegovim ovlašćenjima. Da li se slažete?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja ove dokumente ranije nisam video. Iz ovog proizilazi da je postojala potreba za više ljudstva.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali u vašoj izjavi, gospodine Liborius...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Liborius, molim.

ADVOKAT KAY – PITANJE:...se navodi da vi verujete, to je bilo vaše mišljenje, da general Čermak, koji je ostao u Kninu, imao kontrolu nad jedinicama. Vi ste to rekli u vašoj izjavi Tužilaštvu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: I?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li vi, u stvari, shvatate da je ta vaša izjava bila pogrešna, da li to prihvatate – da je to bilo pogrešno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ono na čemu se zasniva moja izjava su bila moja zapažanja, informacije sa sastanaka od kolega kojima se može verovati, i to su bile činjenice koje sam ja video na terenu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, gospodin Kay vas pita da li... sada kad ste videli ove dokumente želite da promenite tu procenu koju ste tada doneli, kao što ste rekli. to je jednostavno pitanje. Može da bude da ili ne. Molim vas da odgovorite na pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da pogledamo sada sledeći 65 ter dokument nosi broj 1791. Odnosi se na stražarenje pred objektima. To je nešto što ste vi spomenuli pre 15 minuta. I videćemo na koji je to način general Čermak mogao da reši. To je dokument od 19. avgusta 1995. godine. Upućen je načelniku Stožera Zbornog područja Split. Uputio ga je general Čermak, a odnosi se na osiguranje ljudstva za potrebe sigurnosti, zahtev: "Budući da je za potrebe osiguranja vojnih i civilnih objekata u Kninu od oslobađanja istog svakodnevno potrebno angažovati određen broj ljudi, a kako je uz saglasnost komandanta ZP Split za navedene potrebe privremeno izmešteno 25 vojnih obveznika iz sastava &. domobranske pukovnije Drniš... koji zadatke osiguranja besprekidno obavljaju od 11. avgusta 1995. godine, pa je za iste nužno osigurati zamenu." A zatim sledi predlog: "Osiguranje zamene predlažemo na način da se preraspodele svi vojni obveznici koji su pre rata živeli na području Knina, a nalaze se u sastavu te konkretne jedinice, što bi takođe bilo efikasno imajući u vidu obavljanje i drugih potrebnih zadataka iz delokruga poslova ZM Knin." I zatim se kaže: "Ukoliko navedeno nije moguće realizirati, molimo da se osigura zamjena ljudstva 6. Domobranske pukovnije sa najmanje 25 vojnih obveznika iz druge postrojbe ili s novim ljudstvom iz sastava 6. Domobranske pukovnije..." Druga strana, tu je potpis generala Čermaka. Vidite, on čak nema ovlašćenja da sam organizuje i uzme jedinice za čuvanje objekata, vojnih i civilnih, a pretpostavljam da je i vaša kancelarija bila jedan od tih objekata – bez zahteva nekom drugom u vojnoj strukturi da to uradi. Da li razumete to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja ovde vidim zahtev za dodatno ljudstvo, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali suština je u zahtevu, gospodine Liborius, a ovaj odgovor je neiskren, zar ne? Vi znate da je suština u zahtevu?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Mislim da je svedok već nekoliko puta izjavio da je osnova za ono što je rekao kao zaključak zapažanja koja je tad imao na terenu. I ja... ja vidim gde se zastupnik kreće. Mi možemo ići kroz još 10, 15, 20 dokumenata. Ja nisam... da li ima smisla da se svedok za svaki dokument ponovo pita da donese svoje zaključke.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Liborius, kao što ste rekli, zaključke koje ste vi izneli na osnovu vaših tadašnjih zapažanja su prilično uopšteni, zar ne? Gospodin Kay sada pokazuje dokumentarne dokaze za koje gospodin Kay smatra da su dokazi koji protivreče vašoj proceni

donetaj u ono vreme. On to iznosi pred vas jer smatra da je sasvim korektno da pre nego što možda kasnije počne da kritikuje i dovodi u pitanje vaše svedočenje iz vaše izjave, i on smatra da je korektno da vam prvo u ovom trenutku pokaže te dokumente koji su po njegovoj proceni protivrečni vašem svedočenju. to je ono što on radi. Ja ne kažem da to možda ne može malo brže da se učini, ali osim toga, gospodine Waespi, ovde se radi o osnovnoj pravičnosti ne samo prema optuženima nego i prema svedoku, jer se po svemu sudeći gospodin Kay ne slaže sa procenama i zaključcima gospodina Liboriusa. Zato vas molim da pažljivo pogledate dokumente, i ukoliko vidite nešto za šta kažete: "Dakle,ovo..." Svakako, vi niste u položaju da proverite da li je... šta je tačno u dokumentima, ali ukoliko vi samo kratko odgovorite gospodinu Kayu, poput: "Na ovoj osnovi ja nisam promenio svoj zaključak" ili da kažete: "Nisam u položaju da dam... Nisam u mogućnosti da uporedim sve dokumente sa onim što sam video, i zbog toga neću reći ništao tome da li se slažem ili se ne slažem..." na taj način onda možemo brže ići dalje. Ja se barem nadam. Da?

SVEDOK LIBORIUS: Da. Prihvatam ovu formulaciju koju ste upravo izneli, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, da. Ukoliko je to ono što vi želite da kažete, i svakako da je formulacija... dobro je izabrana, i ja se slažem sa vama.

SVEDOK LIBORIUS: Mislim da je odlična.

SUDIJA ORIE: Ne, ne. Važno je da gospodinu Kayu kažete kakav je vaš stav. Ne šta je vama najbolja formulacija, već šta je najbliže onom što bi bio vaš odgovor na njegovo pitanje. Gospodine Kay, da nastavimo dalje.

ADVOKAT KAY: Hvala časni Sude. Časni Sude, mene brine intervencija gospodina Waespia i samo ću to ukratko komentarisati. Ovo je važno za nasi naš predmet. Već smo videli da se dokumenti vade iz konteksta, i mi sada jednostavno pokušavamo da istražimo šta stoji iza toga. I kao što časni Sud zna, mi snažno osporavamo iskaz i zaključke ovog svedoka. Mi njega ne kritikujemo, već to na koji je način došao do svog stava. Postoje i drugi dokazi u predmetu za koje mi smatramo da ih ovaj Sud mora primiti, pogledati, saslušati i uporediti s onim šta ovaj svedok govori. Časni Sud je potpuno u pravu...

SUDIJA ORIE: Vaša izjava je ušla u zapisnik. Hajde da nastavimo.

ADVOKAT KAY: Dakle, tu je. To je 65 ter dokument broj 1791. Može li ovo da se uvede u spis, časni Sude?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D766.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D766 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, može li da se uvede u spis 65 ter dokument broj 3411, što sam propustio da učinim?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D767.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D767 se takođe usvaja u spis.

ADVOKAT KAY: Hvala.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Molio bih 65 ter dokument broj 2416.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dokument je od 19. oktobra 1995. godine. Potpisao ga je načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske general Červenka. Da li ste uopšte poznavali generala Červenka?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Čuo sam njegovo ime.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste se ikad s njim sastali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne, koliko se sećam u ovom trenutku.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. Ovaj dokument dolazi iz Sektora za obuku i školstvo. Predmet je izvođenje radova u Zbornom mestu Knin, i to je u stvari naređenje od tog datuma u kojem se kaže: "Organizovati 200 vojnika u SOOV i uputiti ih u ZM Knin glede pružanja pomoći u čišćenju grada. Isto tako, treba osigurati neka vozila za njih." Dakle, gospodine Liborius, opet ovo pokazuje da ovaj komandant koji je po vama imao ovlašćenja i kontrolu nad tim područjem, ponovo nije mogao da naredi da mu se trupe podrede. Zar se ne slažete?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Hm... Ja nisam u stanju da proverim moj stav vezano za ove dokumente, tako dać u se uzdržati od toga da kažem da li se s tim slažem ili ne. Ponovio sam reči časnog Suda.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi gospodine Liborius ona vrsta čoveka koji čak i kad ga dokazi gledaju ravno u lice odbija to da prihvati? Da li ste vi neko ko ima problem da prihvati da nije u pravu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Časni Sude, da li se ovo pitanje odnosi... ovo... nisam siguran kako da se odnosim prema ovom pitanju. Da li se radi o psihološkom profilu, jer je potpuno za mene u redu da se podvrgnem psihološkom testu.

SUDIJA ORIE: To nije... Gospodin Kay, u stvari se služi jezikom koji advokati koriste u sudnici, i on vas u stvari pita da li vi imate problem, da ukoliko neki dokument protivreči onom što ste vi rekli, to i priznate. ukoliko je to slučaj, molim vas recite da, ukoliko to nije slučaj, molim vas recite ne. Istovremeno, molim vas da prvo odgovorite na pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: Da bih odgovorio na to pitanje, hajde da se poigramo nekim idejama. Možda je meni bilo moguće da kao viši danski civilni službenik krijem svoja unutrašnja osećanja više godina. to bi bilo, veoma, veoma posebno. Tako da ja ne smatram sebe takvim čovekom, koji čak i kad mu dokazi stoje pred licem odbija to da prihvati. Ne.

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, molim vas da se uzdržite od toga da od ove sudnice pravite sobu za rasprave. A vi gospodine Kay, meni je poznat advokatski zanat, ali i tu postoje granice. Neka pitanja možda neće zaista pomoći Pretresnom veću...

ADVOKAT KAY: Shvatio sam, časni Sude.

SUDIJA ORIE:...prilikom donošenja zaključaka, tako da... Gospodine Liborius, gospodin Kay će vam postaviti sledeće pitanje.

ADVOKAT KAY: Može Hvala časni Sude i taj dokument da se usvoji u spis?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D768.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine sekretare. Da, gospodine Liborius, želeli ste nešto da kažete. U isto vreme, imaćete mogućnost na kraju vašeg svedočenja da dodate sve ono što je... što želite da kažete. U redu, 15 sekundi.

SVEDOK LIBORIUS: Prvo pitanje koje mi je postavio gospodin Mišetić kad sam došao ovde je bilo zbog čega sam počeo da pravim beleške u ovoj sudnici. Kako bi to pitanje moglo da se protumači nego kao uvreda?

SUDIJA ORIE: Ne, to se ne može protumačiti kao uvreda. Da postoje neka pitanja koja su ovde nedopustiva, gospodin Waespi bi, kao što je i pokazao nekoliko puta, prigovorio na takva pitanja. Ako ste pažljivo slušali, i ja sam rekao nešto o pitanjima pre jednog minuta gospodinu Kayu. Tako da vas molim, uzdajte se u gospodina Waespija, nešto i na mene takođe i na profesionalizam zastupnika Odbrane. Hajde da ne razgovaramo više o ovoj stvari. Gospodine Kay, vaše sledeće pitanje.

ADVOKAT KAY: Hvala. Možemo li da dobijemo dokument 65 ter broj 535, molim vas.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument od 11. avgusta, koji je general Čermak uputio ministarstvu Odbrane, Prometno-tehničkoj upravi. To je zahtev za vozila kako bi se

organizovao rad na području ZM Knin: "Zbog organizacije procesa rada na području ZM Knin, molimo vas da za potrebe MORH-a osigurate sledeća vozila." I zatim se navode vozila za transport hrane, kombi furgon, hladnjača. Vidimo šta se tu traži i da se to isporuči ZM Knin. Dakle, ovo je jedan primer kako komandant ne može čak ni da trebuje vozila od bilo gde. Da li vidite to? Da li se slažete s tim?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vidim to. A da li se s tim slažem, reći ću vam da nisam u situaciji da proverim... u ovoj... formulaciji časnog Suda, sudije. Koristim istu frazu kao i pre, časni Sude. Dakle, uzdržaću se od toga da kažem da li se slažem ili ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, vi nemate mišljenje o tome, je li tako? Gledajući u ovaj dokument, u nizu sa svim drugim dokumentima, to vas ne navodi na sumnju oko bilo čega što ste ranije rekli u vašim izjavama?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ponoviću raniju rečenicu, dakle - uzdržaću se od toga da kažem da li se slažem ili ne.

SUDIJA ORIE: To nije bilo pitanje. Pitanje vam je postavljeno da li u ovom trenutku vam se javlja ikakva sumnja vezano za vaše prethodne zaključke koje ste izneli tokom glavnog ispitivanja, kao i u vašim izjavama svedoka? To je bilo pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: Nisam promenio svoj stav.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li vam je pokazan neki dokument poput ovog? Da li vam je uopšte objašnjen kontekst ovog predmeta?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nisam video takve dokumente.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, može li da se uvede ovaj dokument u spis?

TUŽILAC WAESPI: Nemamo prigovor, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D769.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D769 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Molio bih 65 ter dokument broj 2416.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja ovde imam čitav niz dokumenata koji se odnose na vozila UN koja su ukradena, a da su vojnici Hrvatske vojske viđeni u tim vozilima. Neću zalaziti u njih, ali nam recite da li vam je bio poznat ovaj problem i da je došlo do krađe više vozila UN-a o čemu se general Forand žalio generalu Čermaku?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Postojao je problem s vozilima. mislim da se sećam toga.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da u stvari general Čermak nije mogao da reši tu stvar i da je morao da piše višim instancama kako bi dobio pomoć oko tih vozila da se počnu tražiti. Da li vam je to bilo poznato?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A da vam je to bilo poznato, zar to ne bi vas navelo na to da on nije ona ovlašćenja i kontrolu za koju vi tvrdite da je imao na osnovu vaših tadašnjih saznanja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kad je reč o kontroli nad vozilima, ja mogu da iznesem mnoga nagađanja o tome ko je želeo da zadrži ta vozila.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Tu smo. Znači, unutar strukture Hrvatske vojske, da li znate koji je položaj komande zbornog mesta, na kom mestu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Izvan operativne komande.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A da li znate kome je ona podređena, komanda zbornog mesta?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da sam imao ikakve sumnje, pitao bih.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste pitali nekoga o komandi zbornog mesta, i gde je bio njen položaj u to vreme unutar strukture Hrvatske vojske?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Informacije generala Čermaka mene, kao ni moje kolege nisu navele da postavimo takva pitanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, da li je odgovor na to – ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja nisam odgovorio – pitajte.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, tu smo. Unutar civilne vlasti Republike Hrvatske, da li ste imali saznanje o hijerarhiji kontrole civilne policije?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da li pitate za imena ili govorite o strukturama?

ADVOKAT KAY – PITANJE: O strukturama?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Načelnici policije su u informacijama koje su mi davali, rekli da su oni potčinjeni višim vlastima civilne administracije, odgovaraju civilnim administrativnim strukturama.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li bi to bilo Ministarstvo unutrašnjih poslova?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Po mom saznanju, policija je bila potčinjena Ministarstvu unutrašnjih poslova.

ADVOKAT KAY: Možemo li da prikažemo dokazni predmet Tužilaštva P500 na ekran?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument koji se već nalazi u dokazima, a koji prikazuje organizaciju Ministarstva unutrašnjih poslova i strukturu civilne policije.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da li možemo to da povećamo, molio bih?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Svakako. Pre svega, ministar unutrašnjih poslova gospodin Jarnjak. Da li ste znali da je on imao taj položaj?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Idemo niže u hijerarhiji, da li vidite...

ADVOKAT KAY: Možemo li da pomerimo na dole, molim vas? Hvala vam puno. Upravo tu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li vidite ime Ivica Cetina, načelnik policijske uprave zadarsko-kninske?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da, vidim njegovo ime.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali za njega?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da, bila mi je poznata policijska uprava zadarsko-kninska.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pitanje je bilo da li ste čuli za njega?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste se susreli s njim?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ime mi je poznato, ali mislim da nisam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Idemo niže dole, policijska uprava Knin-Kotar, gospodin Čedo Romanić. Da li ste se ikad sreli s njim?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Bio sam u policijskoj stanici u Kninu gde sam čekao sastanak sa načelnikom policije, i dok smo tamo čekali, verujem da je on došao, imali smo kratak ali neproduktivan razgovor, tako da je Zvonko Gambiroža bio glavni sagovornik.

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, vi ste dali jedan odgovor... a pitanje je jednostavno bilo da li ste se ikad sreli s njim, a vi ste dali razne pojedinosti...

SVEDOK LIBORIUS: Tehnički, da.

SUDIJA ORIE: ako možete kraće da odgovarate. Mislim, vi brinete o vremenu, kao i mi. dakle, ako se gospodin Kay zanima za datum ili ko je još bio tamo, ili da li je sastanak bio produktivan... samo dajte kratak odgovor, a onda će vam gospodin Kay postaviti pitanje...

SVEDOK LIBORIUS: Da.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Na kraju vidimo imena komandira raznih policijskih stanica. Pre svega, da li ste posetili neku od tih policijskih stanica. Samo recite neku ili sve, bez detalja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Neku ili sve, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, to... Da li sve njih, jeste li posetili?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Gračac, Donji Lapac, Knin, Obrovac, Lovinac, Korenica, ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, neke ste posetili...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Po mom najboljem saznanju, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Neke ste posetili, neke niste. Da li ste poznavali komandira policijske stanice u Kninu gospodin Mijića?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Čuo sam za njega, ali ga ne znam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da je u svakom od tih mesta postojao zapovednik policijske stanice, i da je to sve bilo potčinjeno policijskoj upravi Kotar - Knin?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I da je to sve bilo potčinjeno policijskoj upravi zadarsko-kninskoj?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: I to je onda išlo lancem komande do ministra unutrašnjih poslova. Da Hvala časni Sude. iste shvatali da je postojao strogi hijerarhijski sistem?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da, video sam to.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da taj policijski sistem kao civilna vlast aktiviran još od 4. avgusta od strane ministra unutrašnjih poslova i njegovog pomoćnika? Da li ste to znali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da, video sam policiju na njihovim položajima odmah posle toga.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A da li ste znali da je policijska stanica u Kninu, policijska stanica Knin-Kotar bila otvorena 6. avgusta od strane ministra unutrašnjih poslova gospodina Jarnjaka?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja ne znam ko je to učinio, ali znam da je bila otvorena.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A da li ste znali da je policijska uprava zadarsko-kninska odmah rukovodila poslovima civilne policije u nadziranju delovanja Knin-Kotar policijske administracije?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To odgovara mojim zapažanjima na terenu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Na ovom Sudu smo gospodine Liborius videli mnogo dokaza koji svedoče o tome, ali ja vas ovo pitam zbog vaše izjave u kojoj ste rekli da je gospodin Čermak imao kontrolu do izbora, i da je on kontrolisao red i mir dok se ne održe izbori. Da li se sećate da ste to rekli u vašoj izjavi?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sada, da li imate bilo kakvu belešku da je on to rekao, sa bilo kojeg sastanka?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Informacije generala Čermaka date Evropskoj posmatračkoj misiji se nalaze u nekim od uzveštaja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja sam vas pitao da li vi imate belešku. možete samo da odgovorite sa da ili ne. A ukoliko nemate...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Morao bih da pogledam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Jer, ja to nisam video...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja to nemam ovde.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja nisam video belešku, a očekivao bih ukoliko postoji takva beleška, da bi svakako Pretresno veću i meni bila skrenuta pažnja na to, iz bilo kojeg dokumenta koji ste imali. ali toga nema tamo, zar ne?

SUDIJA ORIE: Svedok je odgovorio na pitanje gospodine Kay. Krenimo dalje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Postoji razlog zbog čega se ovim bavim: To jednostavno nije činjenica koja se temelji na bilo kakvoj istini. Da li me razumete? Jer to... Ne dovodi se u pitanje da su izbori na bilo koji način uticali na ovlašćenja civilne policije. Hrvatska Vlada je imala sistem koji je funkcionisao na terenu od gore na dole od samog početka. Oni su sami kontrolisali policiju unutar ministarstva unutrašnjih poslova. Čermak nije ništa imao s tim. Dakle, da li biste želeli da revidirate svoje sećanje po ovom pitanju? Da li želite da ponovo razmislite o tome da li je to ikad rečeno na taj način?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nema potrebe da menjam svoje sećanje o opažanjima tokom posmatranja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali, da li vidite da nema nikakvog smisla da je on to rekao? Da li vidite to, da je to potpuno nelogično?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kako ja vidim smisao... želeo bih da vam dam dva primera kako biste videli način na koji ja vidim smisao, ako me već pitate za smisao.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne, ja vas pitam gde je logika u toj izjavi, jer se to ne uklapa, vidite i vi, ni u jednu od političkih struktura, vladinih struktura. Vi ste rekli da imate prilična saznanja. Ja sam vas to pitao na početku. vi ste rekli da ste prošli obuku o tome i da to prilično razumete?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vidite, kada se general Čermak sastajao s najvišim zvaničnicima Evropske Unije, on je ostavljao utisak da je on tačka kontakta za održavanje reda i

zakona. Dozvolite mi da vam objasnim, jer vi ste uzeli dosta vremena i mog strpljenja objašnjavajući na koji način je sistem funkcionisao. Dozvolite mi da vam kažem kako je sistem funkcionisao na dva primera, samo dva primera.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ja bih...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Jedan vrlo nisko...

ADVOKAT KAY – PITANJE:... Ja bih cenio ako biste...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR:... i jedan veoma visoko.

ADVOKAT KAY – PITANJE:...samo odgovarali na pitanje.

SUDIJA ORIE: Kratko, samo ukratko.

SVEDOK LIBORIUS: Najniži primer, koji sam ja sam iskusio na terenu, gde... 1. septembra 1995. godine, ja sam zadržan...

ADVOKAT KAY – PITANJE: Kog datuma?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: 1. septembra 1995. godine, ja sam zadržan nešto posle 14.15 časova. Pozvao sam telefonom operativni centar Evropske posmatračke misije i rekao im da sam zadržan. Obavljen je poziv, verujem iz operativnog centra Evropske posmatračke misije generalu Čermaku, i vrlo kratko posle toga, mogao sam da nastavim. To je bio primer na najnižem nivou. Primer sa visokog nivoa.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Zaustavite se ovde.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne. Daću dva primera.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, ja sam dao gospodinu Liboriusu ukratko da kaže dva primera.

SVEDOK LIBORIUS: Da. Sad govorim o poseti *Trojke*... sad smo na 19. oktobru. Pod posetom Trojke se podrazumevaju tri ambasadora država predsedavajućih Evropske unije. Radi se o ljudima Karla Bildta na terenu. Sad, gospodin Mišetić je osporavao pismo Mate Granića koje je rekao da je to bilo važno.

SUDIJA ORIE: Ne, ne. Vi dajete...

SVEDOK LIBORIUS: Zatim je on govorio o pitanjima sigurnosti, pitanju povratka, popisu imovine i tako dalje. Hrvatska Vlada je njega odabrala kao kontakt osobu kad je kompletna najviša struktura Evropske unije i grad.

SUDIJA ORIE: Da, to je bio vaš drugi primer. Gospodine Kay, izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Usput, ja ne osporavam da je on bio kontakt osoba.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Hvala.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali pitanje koje sam vam ja postavio je daleko od toga, ali samo da se vratimo na vaša dva primera, i ja ću to pogledati s vama. Idemo na 1. septembar. Da li znate gde je 1. septembra bio gospodin Čermak?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne znam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: On nije bio u Kninu. Bio je u Zagrebu.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kao što sam rekao, obavljen je poziv, verujem iz operativnog centra.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, vi verujete da je neko pozvan i da je zatim neko razgovarao s nekim i da ste vi pušteni?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Mi... kao što sam ranije rekao...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, ako postoje još neki detalji o tome, želimo to da čujemo, ako ih nema, idemo dalje. Hajde da ne govorimo o tome koliko je logično da nekoga pozovete telefonom, bilo mobilnim ili satelitskim telefonom, ili da li je to bio dugačak ili kratak poziv. Krenimo dalje, osim ukoliko nemate dodatne informacije od onog što nam je svedok rekao. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Izvinjavam se časni Sude, ja osporavam način razmišljanja svedoka, ali ću to ostaviti za kasnije argumente, uz sudsko dopuštenje, ali Sud zna da je to stvar koju osporavam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pogledajmo sad pitanje slobode kretanja, jer ste rekli da je to veoma važno... po ovoj stvari. Pre svega, to ne ukazuje da je postojala bilo kakva kontrola ili ovlašćenja nad trupama, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ukoliko se telefonski ili putem radio veze mogu poslati instrukcije, to onda ukazuje na kontrolu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li vi znate s kim je obavljen razgovor putem radio veze?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kao što sam ranije rekao, mi smo dobili nekoliko telefonskih brojeva, bilo da pozovemo generala Čermaka ili ljude u njegovom timu. Kao što sam rekao, i mislim da ponavljam informacije od juče, ja sam pozvao operativni centar, a oni su preuzeli stvar na sebe, i kontaktirali su ili generala Čermaka ili njegovo osoblje. Ja sam dobio povratnu informaciju da je sve u redu i da mogu da nastavim dalje. to ukazuje na neku vrstu kontrole.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vezano za slobodu kretanja, da li ste vi imali ikakve kontakte sa brigadirom Pleštinom u Zagrebu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Možete li da mi ponovite ime, molim vas?

ADVOKAT KAY – PITANJE: P-l-e-š-t-i-n-a?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Pleština u zagrebu, ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mi smo o tome čuli iskaz ranije. Brigadir Pleština je bio general Hrvatske vojske i bio je komandir oficira za vezu sa UN i Evropskom posmatračkom misijom. Da Hvala časni Sude. iste znali to o njemu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Čuo sam njegovo ime s tim u vezi, ali ja ga lično nisam sreo.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste imali njegov telefonski broj?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li vam je on bio na raspolaganju da ga kontaktirate na bilo koji način?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Verujem da kao što je bilo delegirano dole, i general, gospodin Gotovina, dao svoj broj, da je to bilo dovoljno.

SUDIJA ORIE: Prema tome, odgovor bi jednostavno bio ne, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS: Ne.

SUDIJA ORIE: Molim vas da samo odgovarate na pitanje. Nisu potrebne dodatne debate i rasprave. Ovo je poziv na to. Izvolite nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li može da se kaže da Evropska posmatračka misija nije bila obuhvaćena raznim naređenjima koja su se odnosila na slobodu kretanja u kninskoj regiji, već da su se ti dokumenti samo odnosili na UNCRO? Da li je to tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: To nije tačno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi imali konkretan dokument o slobodi kretanja koji se odnosio na vas iz Evropske posmatračke misije i koji vam je pružao slobodu kretanja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Iskaznice o slobodi kretanja i koje su se pominjale juče od strane gospodina Mišetića u izveštaju Evropske posmatračke misije – iskaznica s kojom možete ići bilo gde, to je prvi primer. Drugi primer je naređenje koje se ticalo Evropske posmatračke misije – kad je Philippe Augardeu na sastanku s generalom Čermakom dozvoljena... obećana sloboda kretanja. Tako da mislim da je to bilo naređenje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne. Da li ste vi imali komad papira na kojem je general Čermak ili bilo ko drugi kojim se nalagalo da vi imate slobodu kretanja ili da vam se ograničava sloboda kretanja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sećam se da smo imali iskaznicu. Bila je veličine... nazivana je karticom koja vas vodi bilo gde i omogućava slobodu kretanja ili barem pruža tu mogućnost.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ko je izdavao tu karticu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Nemam tu karticu ovde na raspolaganju. Međutim, siguran sam da bi se možda mogla dobiti od Evropske posmatračke misije.

ADVOKAT KAY – PITANJE: ja vas pitam ko ju je izdavao? Da li hrvatska Vlada u Zagrebu, da li je to bio lokalni dokument iz Knina?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vlada u Zagrebu... zagrebački dokument, koliko se ja sećam.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu. Dakle, kartica ili dokument koji ste koristili kako biste putovali po regionu nije nešto što je izdao general Čermak?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, ovo je pogodan trenutak. Sada je 16.00 časova. Naša pauza?

SUDIJA ORIE: U stvari, ja... juče, mislim da ja... Dao sam vremenski raspored i tražio sam da mi se vrati danas posle podne. Mislim da je u 16.10 časova.

ADVOKAT KAY: Zahvalan sam časnom Sudu.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, kad ste vi zaustavljani na kontrolnim punktovima, vi biste pokazivali tu propusnicu vojnicima na kontrolnom punktu kako bi pokazali da imate pravo da prođete. Da li je to tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ponekad, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ako kažete da ukoliko ste imali problem, vi biste pozvali kancelariju generala Čermaka i da pokušate da rešite vaš problem. da li je to tačno?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Tipični slučajevi su kada bismo pokazivali propusnicu a to nam nije rešavalo situaciju, mi bi pozvali generala Čermaka ili njegovu osoblje, koristeći brojeve telefona koje nam je on dao, i to bi obično i rešilo problem, rezultirajući uputstvom lokalnim vlastima na kontrolnom punktu da nam dozvole slobodu kretanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pa, teško da su... samo vam dozvoljavali potpunu slobodu kretanja. Ono što se dešavalo je da je jedinica koja bi vas zaustavila proveravala da li možete da se krećete unaokolo po terenu, zar ne, da prođete taj kontrolni punkt. to je prosta stvar.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sećam se nekoliko slučajeva u kojima nije bila u pitanju jedinica koja nas je zaustavila i proveravala. Ja sam proveravao sa osobljem gospodina Čermaka, i onda bih davao ponekad telefon ljudima koji su bili na kontrolnom punktu i to je rešilo problem.

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, ja sam stekao utisak da vi niste dobro shvatili pitanje gospodina Kaya, čije pitanje mislim da je bilo, a vi me ispravite gospodine Kay, da li je takav telefonski poziv i odluka da vas propuste bila odluka o davanju potpune slobode kretanja ili je to samo bila odluka posle koje ste mogli da prođete kontrolni punkt. Mislim da je to bilo pitanje.

ADVOKAT KAY: Da. Hvala časni Sude.

SVEDOK LIBORIUS: To je bila odluka na tom konkretnom punktu.

SUDIJA ORIE: Da. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Vi niste nikada lično razgovarali telefonom s generalom Čermakom, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sećam se da sam zapisao da je razgovor s generalom Čermakom rešio problem.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je to bio razgovor sa uredom ili lično s generalom Čermakom?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kada mi je on dao svoj telefonski broj, mislim da sam u drugog ili trećeg puta kada je došlo do ograničavanja kretanja pozvao njega i to je rešilo problem.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To nije bio broj njegovog mobilnog telefona, zar ne? To je bio broj komande garnizona?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: broj koji sam ja zabeležio u svom dnevniku je broj 021375653.

ADVOKAT KAY: Molim da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P364, drugu stranicu tog dokumenta, koji je uveden u spis preko generala Foranda. Radi se o 12. avgustu 1995. godine. Ako pogledate kraj stranice, videćete da se pominje sastanak zapovednika sektora Jug generala Foranda sa brigadirom Pleštinom, šefa kancelarije UN-a i Evropske posmatračke misije. Vidimo da je vođena rasprava koja je označena pod A i B. Molim da sada predemo na treću stranicu, tačku C, gde se pominje rasprava generala Foranda sa brigadirom Pleštinom o slobodi kretanja. Pleština se obećao punu slobodu kretanja, ali je ukazao na druga pitanja koja su izvan njegove nadležnosti.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste bili na tom sastanku brigadira sa generalom Forandom u sektoru Jug?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali za taj sastanak?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Znao sam da je general Forand imao niz sastanaka na kojima se razgovaralo o slobodi kretanja.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste znali da je brigadir Pleština izjavio pod kakvim uslovima će biti garantovana sloboda kretanja snagama UNCRO-a?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Znam da se brigadir Pleština bavio pitanjem slobode kretanja, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A on je takođe... videli smo dokaze o tome u dokumentima uvedenim preko generala Foranda i nema potrebe da o njima opširno govorimo. Odnose se...

ADVOKAT KAY: Časni Sude, to su dokazni predmeti Odbrane D318, D319 i D321.

ADVOKAT KAY – PITANJE:...na saopštavanje snagama UN-a da li imaju slobodu kretanja ili ne. Da li ste to znali?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da li smo nešto propustili na ekranu?

SUDIJA ORIE: Ne... Dakle, da Hvala časni Sude. inešto nedostaje na ekranu, molim vas da odgovorite na pitanje gospodina Kaya.

SVEDOK LIBORIUS: Mogu li ponovo da čujem pitanje, molim?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Svakako. Sud je upoznat na osnovu drugih dokaza da je održana serija sastanaka brigadira Pleštine i načelnika štaba UN-a u Zagrebu, kao i sastanci u Kninu s generalom Forandom. I na tim sastancima je brigadir Pleština govorio UN-u na koji način im je ograničena sloboda kretanja i kakvu će slobodu kretanja imati. Da li ste vi znali za to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Poznati su mi bili kontakti generala Foranda i Pleštine. Za ovaj konkretan sastanak – ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne. Pitam vas o tome da li je on govorio komandirima UN-a kakva su bila njihova ograničenja kretanja kao i sloboda kretanja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li je brigadir Pleština takođe diktirao i posmatračima Evropske posmatračke misije kakva će im biti zabrana ili sloboda kretanja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Pretpostavio bih da je štab Evropske posmatračke misije bio u kontaktu, ali ja o tome nemam konkretne informacije.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A na tom nivou, ništa od toga nije imalo veze sa generalom Čermakom, je li tako?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kako je meni to rečeno na lokalnu, general Čermak je imao ovlašćenja na našem nivou, i njemu je trebalo da se obraćamo s tim pitanjima.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A ko vam je to rekao? Da li je to bio general ili pukovnik Augarde?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Verujem da je pukovnik Augarde govorio na tu temu na prvom sastanku, da.

SUDIJA ORIE: Gledam na sat, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY: Imam još jedno kratko pitanje za kraj ove teme, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Molim vas nemojte ponovo... nemojte dvominutno pitanje.

ADVOKAT KAY: Zaustaviću se ukoliko osetim da idem predaleko.

SUDIJA ORIE: Molim vas postavite pitanje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Jednostavno dolazimo do ovoga: zaustavljeni ste na kontrolnom punktu, potrebna vam je pomoć, propusnica vam je stigla iz ministarstva u Zagrebu, i vaša kontakt osoba za pomoć – telefonom biste pozvali kancelariju generala Čermaka, možda ste razgovarali s njim ili niste, i onda bi se nešto reklo, i vama je bio dozvoljen nastavak puta. Tako je prosto bilo?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

SUDIJA ORIE: Idemo na pauzu. Nastavljamo s radom u 16.35 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala časni Sude. možemo li molim vas da dobijemo 65 ter dokument broj 2971.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument od 22. avgusta 1995. godine, administracije vojne policije... Uprave vojne policije. Upućeno je 72. bataljonu vojne policije Split na postupanje, a komandi garnizona Knin, generalu-pukovniku Čermaku na pažnju. a odnosi se na osiguranje zapovednika ZM Knin, generala Čermaka. I tu piše: "Na temelju izvršene raščlambe, a poradi kontinuiranog osiguranja u mjestu i pokretu zapovjednika ZM Knin general-pukovnika Ivana Čermaka, zapovjedam: Prvo, zapovjednik 72. bojne VP izvršiti će sve organizacijske pripreme oko preuzimanja zadaća osiguranja zapovjednika iz sastava vojno policijskih snaga Sedme satnije VP Knin. Zatim održati sastanak." Na sledećoj stranici, stranici broj 3 na engleskom daju se razna druga uputstva i to dolazi od pukovnika Kozića. dakle, vidimo da iz ovog naređenja proizlazi da čak i kad je reč o vojnoj policiji, da general Čermak nije imao dovoljno ovlašćenja čak i da nekome naredi da mu pruži ličnu zaštitu. to je bio zadatak koji je trebalo da naredi neko drugi iz strukture vojne policije. Da li vidite to, gospodine Liborius?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vidim dokument.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li shvatate značaj jednog ovakvog dokumenta, kada je reč o komandi i kontroli nad vojnom policijom?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Generalno, komanda i kontrola nad vojnom policijom bi bilo značajno.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li shvatate značaj kad je reč o stvarnim ovlašćenjima generala Čermaka, ukoliko on ne može da komanduje 7. bataljonom vojne policije kako bi obezbedio ličnu sigurnost, čak iako je u Kninu? Da li razumete značaj ograničenja njegovih ovlašćenja?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne sećam se da sam ikad povezao generala Čermaka sa komandovanjem vojnom policijom, niti sam to ikad uočio tokom obavljanja svojih posmatračkih zadataka.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ne. To je značajno u smislu njegovih ovlašćenja. Poslednji put ću da postavim ovo pitanje, jer ste vi u vašoj pismenoj izjavi naveli puno vaših stavova, mišljenja, kako vi verujete da su se stvari odvijale, a ja pred vas ovde pružam jednu činjenicu i tražim od vas... ukoliko ste došli kako biste pomogli Sudu, svima nama, molim vas da razmisliteo ovome i da odgovorite?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Razmišljao sam o pitanju komandovanja vojnom policijom, i ja nisam nikad u svojstvu posmatrača, a mislim da ovde svedočim u tom svojstvu, mislim da nisam očekivao da bi vojna policija bila pod komandom generala Čermaka. Ja ne smatram da je to tako u regularnoj vojnoj strukturi, tako da ja to ne vidim kao poseban hrvatski problem, kao što vi kažete.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KAY: Ako možemo da predemo na dokazni predmet Odbrane D281, i ako može poslednji dokument, dok se ovaj ne prikaže, da bude uvršten u spis, časni Sude.

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora, gospodine predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D770.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D770 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Sledeći dokument je, kad se pojavi na ekranu, zahtev za aktivnu odbranu, koju je naredio zapovednik Zbornog područja Split 9. avgusta 1995. godine. Nećemo proći kroz sve stranice ovog dokumenta, jer je to Pretresno veće već videlo.

ADVOKAT KAY: I molim sudskog poslužitelja da nam pokaže poslednju stranicu dokumenta. I ako možemo to da uvećamo. Mislim da je ovo prilično mutna kopija.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ali radi se o dijagram organizacijske strukture Zbornog područja Split, i vi ste znali da su snage s kojima ste vi imali kontakt u području Knina pripadale Zbornom području Split, je li tako?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Snage na našem području su pripadale Splitu, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. Vi ste znali da su snage Zbornog područja Split bile u području kojim ste se vi bavili?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Imali smo posla sa mnogo snaga.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Samo mi recite da li ste znali za Zborno područje Split, da ili ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Znao sam za Zborno područje Split, da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala. U redu. U ovom ovde dijagramu, koji nam pokazuje sastav i strukturu snaga, ne nalazi se i ZM Knin, komanda kninskog garnizona. U redu? Da li vidite to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Žao mi je što moram da kažem da ne vidim detalje, ali ako vi kažete da nema ZM Knin, prihvaćiu da je tako.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Verujte meni. ko sad pogledamo prethodnu stranicu kako bismo videli kome je taj dokument sve upućen, videćemo ko je sve primio taj određeni plan ili strategiju. Ne znam da li prepoznajete neke od ovih vojnih brigada, bataljona ili drugih detalja tu. Da li prepoznajete?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Reći ću samo zbog vremenskog interesa, da sam odmah uočio 72. bataljon vojne policije.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. Upravo maločas smo videli jedno od njihovih naređenja.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li isto tako vidite da ZM Knin nije obuhvaćeno ovim naređenjem?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, pošto znamo da se ovaj dijagram baš najbolje ne vidi, Odbrana je napravila jedno povećanje pod oznakom 2D05-0009. Poslednja stranica je ista, ali je ovo tehnički vidljivija forma, i mi molimo da se uvrsti u spis i bude povezan sa dokaznim predmetom broj 281? Može li da bude uvršten u spis, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Gospodine Waespi?

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D771.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D771 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Gospodine Liborius, ja vas ovo sve pitam jer se to odnosi na ovlašćenja i komandu i kontrolu nad trupama. Vi ste ranije rekli da ste ovde došli samo kao posmatrač Evropske posmatračke misije, ali niste. Vaše svedočenje je Tužilaštvu omogućilo uvođenje određenih dokumenata u dokaze. da li razumete? Zbog toga moje ispitivanje nije ograničeno samo na Evropsku posmatračku misiju već i na ostala relevantna pitanja za ovo suđenje. da li razumete? Zbog toga vas ja to pitam?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Mislim da ja svakako znam o nekim pitanjima koja su izvan okvira Evropske posmatračke misije.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da.

ADVOKAT KAY: Možemo li molim vas da vidimo 65 ter dokument pod brojem 547.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument od 11. avgusta 1995. godine, koji je izdao general Gotovina. Govori se o izdvojenom zapovednom mestu Šajkovići u sastavu Zbornog područja Split. Ovo je naređenje u osnovi je o potrebi pregrupisanja trupa na liniji fronta, određivanjem novih zona odgovornosti, kao i osiguranja efikasnog komandovanja. U njemu se naređuje: "Dana 12. kolovoza prestaju funkcionirati dosadašnja zapovjedništva privremenih sastava." I onda se navodi niz mesta, a istovremeno se formiraju i počinju da funkcionišu navedene pukovnije i brigade. A pod brojem 3, od 12. avgusta 1995. godine, izdvojeno zapovedno mesto Zadar u sastavu Zbornog područja Split postaje osnovno mesto za komandovanje svim jedinicama Zbornog područja Split. Mi vidimo na engleskoj stranici u četvrtom paragrafu, da se izdvojeno zapovedno mesto Zbornog područja Split uspostavlja u Kninu. I to... naređenje je o započinjanju prenosa tog mesta i navodi se datum. Za sprovođenje ovog naređenja navode se kao odgovorni načelnik štaba Zbornog područja Split i zapovednici neposredno podređenih jedinica. I tu u naređenju vidite popis konkretnih brigada i bataljona, operativnih grupa. tu takođe vidite i zborna mesta, i videćete zborna mesta: Zadar, Sinj i Split. Ovde se ne navodi zborna mesto Knin. Da li shvatate šta pod tim mislim? Da li znate da je zborna mesto Knin isto što i komanda garnizona. Da li to razumete, gospodine Liborius?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Unutrašnje funkcionisanje u dokumentu koji ranije nisam video, mislim da to neću detaljnije komentarisati, ali vidim tu listu garnizona.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To je izrazito značajan dokument, gospodine Liborius, i vi to kao vojnik znate, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Značaj dokumenta na ekranu koji ste vi pokazali, mislim da u ovom trenutku ja neću ulaziti u komentare u okviru ovog kratkog vremena.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pošto niste u stanju da komentarišete ove dokumente, kao što ste rekli, da li biste se složili da su zaključci do kojih ste vi došli i mišljenja koja ste vi izneli u vašim izjavama Tužilaštvu a tiču se ovlašćenja generala Čermaka – možda pogrešni?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja stojim iza mojih zaključaka u mojim papirima, jer su oni rezultat onoga što sam ja video, kao i mojih susreta na terenu. Vi sugerirate da je general Gotovina... general Čermak običan činovnik. Ono što sam ja video i što sam opisao u svojim zaključcima, jeste jedna druga osoba. Moje pitanje je sad da ukoliko vi njegov značaj toliko umanjite, zbog čega je on onda uopšte i držao sastanke? Ne samo sa evropskim posmatračima, već i sa pripadnicima UN-a? To ne bi imalo nikakvog smisla. ali ja to nisam video na terenu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Jer, sasvim prosto, kao što ste rekli, on je bio tačka za kontakt. Da li ste imali brojeve telefona drugih generala ili komandira?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne, nisam imao kod sebe.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste vi dobili broj od nekih drugih generala ili komandira?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Dobio sam od nekih komandira broj telefona, komandira u Benkovcu, ali nisam dobio telefonske brojeve drugih generala.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Komandir čega u Benkovcu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Sastanak je pomenut u jednom od prethodnih izveštaja Evropske posmatračke misije.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, molim da ovaj dokument bude uvršten u spis.

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D772.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare.

ADVOKAT KAY: I da li možemo...

SUDIJA ORIE: I trebalo bi da... trebalo bi da ga uvrstimo u spis. To ja sada činim. Dokazni predmet Odbrane broj D772 se usvaja u spis. Kao i prethodni dokument, što nije ušlo u transkript, ali ja sam kriv zbog toga jer suviše brzo govorim. izvolite nastavite.

ADVOKAT KAY: Hvala časni Sude. Molim 65 ter dokument broj 3460.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument od 23. avgusta 1995. godine. dolazi iz izdvojenog zapovednog mesta Zbornog područja Split. Predmet je "Angažovanje snaga za

zadatak Knin '95.' A naređenje je u svrhu potpunog i pravovremenog osiguranja putovanja predsednika Republike Hrvatske kroz zonu odgovornosti Zbornog područja Split. A poseta predsednika je nešto što ste vi zabeležili u vašim beleškama. Ako pogledamo drugu stranicu, videćete da se tu govori o raznim jedinicama i trupama, koje treba koristiti za osiguranje u i oko Knina. dakle... operacija na terenu, u Kninu, za koju je bilo potrebno ljudstvo kako bi izvršili konkretne zadatke i to ne-operativnog karaktera. Da li razumete to? Idite na stranice 3, 4, samo na brzinu da prođemo kroz taj dokument, sve se radi o tome. I stižemo do kraja dokumenta. I verujte mi na reč, komanda garnizona i general Čermak ne mogu se naći nigde u ovom dokumentu. U redu? I ovaj dokument se šalje Operativnoj grupi Sever, Jug, i na poslednjoj stranici 204. i 113. Gospodine Liborius, to je neoperativno pitanje kao i ostale stvari koje smo videli i nema nikakve veze sa generalom Čermakom i komandom garnizona Knin – da se trupama naredi da preduzmu te zadatke. Ponovo, zar to ne ukazuje da su vaši zaključci pogrešni i da nisu bili utemeljeni na činjenicama?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vi ste naglasili zadatke koji su bili povezani sa ovim konkretnim prolaskom voza. da li je to bilo operativno ili neoperativno, sveobuhvatno, to neću komentarisati. Ono što ja primećujem je da u mojoj proceni generala Gotovine i generala Čermaka, smatrao sam da tako kažem da je general Gotovina bio na višem mestu od generala Gotovine... Čermaka.

ADVOKAT KAY – PITANJE: To nije bilo moje pitanje.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Vaše... korišćenje ovog dokumenta, mislim da to u stvari potvrđuje, ali ja ću se, kao što sam ranije rekao, uzdržati od nagađanja u ovom trenutku, u odnosu na sve ove dokumente. Ja ću po svojim najboljim saznanjima reći šta sam ja video da je sigurnosna struktura, struktura reda i zakona, i ono što sam doživeo na terenu.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Mi smo čuli vaše svedočenje i zbog toga vam i postavljam pitanja o tome i osporavam te stavove.

ADVOKAT KAY: Časni Sude, molim da ovaj dokument bude uvršten u spis.

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D773.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D773 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Poslednji je, a ja sam napravio selekciju gospodine Liborius kako bi vas informisao o različitim temama koje ste vi pokrenuli, a sledeća tema kojoj se okrećem je komunikacija, jer ste vi rekli da je to bilo značajno.

ADVOKAT KAY: Molim da se prikaže dokument pod oznakom 2D01-0040.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je dokument pod nazivom *Komunikacijski plan*, Zbornog područja Split, izdvojeno zapovedno mesto Knin.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KAY: Želeo sam da vidimo prvu stranicu i zapovedni plan veze Zbornog područja Split - Zbornog mesta Knin.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KAY: Nije važno. Kako god, i dalje mogu da se bavim ovim.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Ovo je plan komunikacije, i možda bismo na brzinu mogli da prođemo kroz stranice dokumenta. ako je ovo prva stranica koja nam dolazi u elektronskom sistemu, i da samo prođemo kroz njih jedno po jedno. Ah, to je ono što sam tražio. Da identifikujemo dokument. To je moja prva stranica. Možda možemo da okrenemo sledeću stranicu kako bismo videli datum. "Knin, 13. avgust 1995. godine." Da. I tu se nalazi popis dokumenata koji sadrži ovaj komunikacijski plan Zbornog područja Split. Idemo na sledeću stranicu. Vidimo tu komunikacione centre, štab veze. Deveta od 18 stranica, tu se vide šifre imena raznih operativnih grupa. Na 11 od 18, prikazuje identifikacijske šifre za službe Zbornog područja Split. Vi verovatno znate šta ću sad da kažem, a to je da se nigde ne navodi Zbornog mesto Knin, Knin ZM, general Čermak – ništa od toga. Ako možemo da vidimo 15 od 18 stranica, *Plan rada*, različite jedinice koje smo ranije videli. Ovo je dugačak dokument, zaključak koji dolazi iz vašeg svedočenja je značajan. Mi nemamo potrebu da idemo dalje kroz to. Pretresno veće to može da pogleda u slobodno vreme. Rekli ste da je komunikacija bila veoma važna stavka, koja prikazuje komandu, jer kad ste vi prolazili kroz kontrolne punktove, vi ste smatrali da je to bio pokazatelj kako je komanda i kontrola vodila ka generalu Čermaku i potvrđivala ono što ste vi rekli. Šta vi kažete na činjenicu da Zbornog mesto Knin, garnizon generala Čermaka, čak se i ne pominje u planu veze ovog zbornog područja? Šta kažete na to?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne bi trebalo da vas iznenadi... ne bi trebalo da vas iznenadi da ja imam isti stav. zapitao sam se kad sam video sva dokumenta koja ste mi pokazali da li je onda general Gotovina taj koji je često potpisivao dokumente, jer bi to onda sugerisalo da je on taj koji je imao komandu...

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, gospodine Liborius. Nema potrebe da se zadržavate na pitanjima tipa - ukoliko general Čermak nije pomenut, ko bi drugi mogao... to nije bio deo pitanja. Tražim od vas da se uzdržite od daljih komentara osim odgovora na pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: Odgovoriću onda. ali na našem sastanku od 27. oktobra, general Gotovina je pokazao na generala Čermaka – da on odgovori na pitanje ko je uhapšen. Tako da je postojala veza između...

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, pitanje je bilo o komunikacijama i da li se general Čermak negde pominje u dokumentima vezanim za komunikacije. To je bilo pitanje.

SVEDOK LIBORIUS: Pretpostavljam da je gospodin Kay pregledao dokumente i utvrdio da se general Čermak ne pominje u dokumentu, i ja se oslanjam na pregled dokumenta koji je izvršio gospodin Kay. Mi oko ovoga dugo možemo da se krećemo. Ono što ja radim je...

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, ve treba da odgovarate na pitanja, i ja vidim da se vi zaista trudite. Izvolite nastavite, gospodine Kay.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Shvatate, šušina je u tome da ste nam vi ponudili zaključak. Ja sam pred vas stavio važna dokumenta koja je trebalo da vas navedu da osporite sopstvene zaključke o generalu Čermaku. To je tako, zar ne? To vi želite da priznate?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ja ne osporavam svoje zaključke. Ono što radim je da ponavljam da se general Čermak svaki put javljao tokom u mojim posmatračkim aktivnostima, ponekad zajedno sa generalom Gotovinom. Kad su ta dvojica...

SUDIJA ORIE: Mislim da ste odgovorili na poslednje pitanje gospodina Kaya...

ADVOKAT KAY: Da.

SUDIJA ORIE:...i on će vam svakako postaviti sada sledeće pitanje.

ADVOKAT KAY: Puno vam hvala. Časni Sude, molim da ovaj dokument bude uvršten u spis.

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D774.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D774 se usvaja u spis.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da li ste imali pristup nekom članku ili intervjuu vezano za generala Čermaka u hrvatskoj štampi u to vreme?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Pregled štampe nam je bio omogućen ili preko phrvatskog pomoćnog tima ili... koji je bio smešten u glavnom štabu Evropske posmatračke misije u Zagrebu ili od strane lokalnih prevodilaca.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Pitanje je bilo da li ste vi...

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Da li sam imao pristup bilo kom članku? Ja sam na sredini odgovora.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, da ili ne? Da li ste pročitali ijedan... novinski intervju koji se ticao posla generala Čermaka kako ga je on opisivao u to vreme?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Novinski članci generala Čermaka, ne.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KAY: Za sudsku informaciju, radi se ovde o dokaznom predmetu Odbrane D37.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Tema na koju sada prelazimo je sam njegov posao koji je obavljao, šta je on u stvari radio, kako je provodio svoje vreme, i ponovo, ja ću vam pokazati jedan opis, i zatim bih želeo da vi razmotrite to i date Sudu odgovor.

Jednostavno, njegov posao je bio da obnovi normalan život u Kninu, da se grad očisti, da profunkcioniše, i da se suoči sa problemima sa kojima se suočavao UN vezano za njihovo prisustvo u sektoru Jug. Vrlo jednostavno. Da li vi to prihvatate?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: On jeste rekao da bi trebalo da pomogne u obnovi normalnog života. On jeste rekao da mu skrenemo pažnju ukoliko uočimo probleme na terenu, bezbedonosne probleme, pljačkanja i paljenja i takve stvari, a general Gotovina je rekao da se za pitanja sigurnosti, naprimer, kad je reč o tome ko je bio uhapšen i tako dalje, obratimo generalu Čermaku. Obnova normalnog života je prilično široka formulacija.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da pogledamo onda šta je on radio, jer to bi moglo da nam ukaže šta je bio njegov posao, zar ne? Naprimer, ako popravljate vodovod, struju, čistite ulice, to baš ne liči na posao vojnog komandanta, zar ne?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Ukoliko rešavate pitanja hapšenja i obezbeđivanja straža onda se brinete i o bezbednosti. zar to ne izgleda tako?

ADVOKAT KAY – PITANJE: Dakle, vi smatrate da ukoliko vam je poslata straža u vaš ured, da je to dovoljno da demonstrira komandu i kontrolu nad svim trupama na području sektora Jug? Da li je to vaše iskreno prosuđivanje? Da li vi na taj način zasnivate svoju procenu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Smatram da sam dao mnogo primera o tome kako su sigurnosna pitanja iznošena pred generala Čermaka. Ono što smo mi primećivali na terenu jeste da je on bio određen za osobu sa kojom je trebalo da se sastajemo, pritom mislim i na Akcioni tim za ljudska prava (Human rights action team) i ostale. Dakle, ako sam vas dobro razumeo, da treba da gledamo šta je on radio, pa mi smo u stvari gledali ono što je on radio. Mi smo to posmatrali. I on je prisustvovao na mnogo, mnogo sastanaka o tim pitanjima, ne samo sa Evropskom posmatračkom misijom već i sa UN-om. dal i se on bavio pitanjima čišćenja smeća, kao što ste vi rekli, ili čišćenja ulica, popravljanjem elektrike, pored svega drugog, ja to ne osporavam. Ja ne osporavam... ja to neću osporavati.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, iz različitih razloga mislim da moramo da prekinemo s radom malo pre 18.00 časova, ako ništa drugo zbog gužve na holandskim putevima. Možete li da završite u narednih par minuta? Možete li da nađete pogodan trenutak da završite za danas?

ADVOKAT KAY: Hvala. sledeći dokument je 65 ter broj 236. Radi se o izveštaju majora Jonjića, za koga smo videli da je bio potreban generalu Čermaku kao pomoć u logističkim poslovima.

ADVOKAT KAY – PITANJE: A ovo je izveštaj majora Jonjića, na kojem nemamo datum, ali tu se opisuju njegovi različiti zadaci i šta je on radio u revitalizaciji tog starog hrvatskog grada: bavio se vodosnabdevanjem, bolnicom. Na drugoj stranici se bavi vozovima. Obezbeđivao je vozila za bolnicu. Na trećoj stranici prljavštinom, epidemiološkim uslovima. Ne tražite od mene da to izgovaram. Priprema za dolazak predsednika, i tako dalje. dakle, to su bili njegovi konkretni poslovi, a on se opisuje kao pomoćnik zapovednika zbornog mesta, na tom nivou. Da li shvatate?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Pomoćnik zapovednika zbornog mesta.

ADVOKAT KAY – PITANJE: Da. Bavio se čišćenjem ulica, pokretanjem obdaništa, bolnice, svi ti osnovni zadaci. Da li ste znali da je to bilo centralni posao generala Čermaka u Kninu?

SVEDOK LIBORIUS – ODGOVOR: Kao što sam rekao, sam general Čermak je rekao da je on odgovoran za ponovno uspostavljanje reda i mira u Kninu. Red možda obuhvata i spisak svih ovih zadataka. Ja nisam do sada video ovaj dokument, i neće vas iznenaditi ako vam kažem da se u ovom trenutku ne bih upuštao u detalje.

ADVOKAT KAY – PITANJE: U redu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kay, da li bi ovo bio zgodan trenutak?

ADVOKAT KAY: Ovo je odgovarajući trenutak, časni Sude. Izvinjavam se časni Sude, ali može li ovaj dokument da se uvrsti u spis?

TUŽILAC WAESPI: Nema prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D775.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine sekretare. Gospodine Liborius, iz predostrožnosti prekidamo sa radom nešto ranije kako bismo bili sigurni da nećete propustiti vaš avion, što nas svakako dovodi i do sledećeg pitanja, a to je da bismo želeli da vas opet vidimo ovde jer... vaše svedočenje još nije završeno. Mi smo tražili ranije od gospodina Waespija da razgovara s vama o vašem dolasku 6. i 7. novembra ove godine, i da ta dva dana budu na vrhu vaše liste prioriteta. to bi bio četvrtak 6. i petak 7. novembar. Da li biste došli u Hag?

SVEDOK LIBORIUS: Kao što sam već rekao, više bih voleo petak, gde bismo umesto dva dana zasedali kao danas u jednom danu, kombinujući dva dana u jednom.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Liborius, još uvek ostaje da se vidi koliko ćemo imati vremena na raspolaganju u ovom Tribunalu, gde ponekad rade sve tri sudnice, a ponekad i šest do sedam predmeta istovremeno. prema tome, shvatam da biste više voleli da dođete 7. (novembra). Istovremeno, ako ne završimo u jednom danu, i ja ponavljam da ne znam da li ćemo imati na raspolaganju ceo da, mi ćemo svakako nastojati da vam izađemo u susret. A to bi nas onda dovelo do vikenda, i mi bismo onda svakako imali drugi problem: da li da ostanete ili ne preko vikenda i kako... prema tome, Pretresno veće ima jasan i eksplicitan stav da dođete 6. (novembra). I naravno, ja ne mogu da sakrijem od vas da je to u određenoj meri i u vašim rukama. Ja sam nekoliko puta i sam ukazao na... na odgovore koji su svakako mogli biti kraći, i pozivao sam takođe i strane da vam postavljaju fokusirana pitanja. prema tome, ako počnemo 6. novembra, bez obzira da li bismo mogli da držimo duže zasedanje, što ostaje da se vidi da li će biti moguće, nije sigurno da li ćemo završiti tog dana. I ja bih želeo da budete dostupni 6. i 7. novembra.

SVEDOK LIBORIUS: Shvatam to i daću sve od sebe.

SUDIJA ORIE: Gospodine Liborius, sada samo za vašu informaciju, jer to nije jasno poput *Biću na raspolaganju ta dva dana*. Ukoliko ne uspemo da završimo unakrsno ispitivanje, ili ćemo morati da vas pozovemo da ponovo dođete, što će uključiti putovanje, i tako dalje, a to je skupo i zahteva dodatno vreme, ili možemo da završimo a da pritom Pretresno veće ne može da isključi mogućnost da Odbrana ustvrdi da nisu mogli u celosti da završe sa vašim ispitivanjem i da zbog toga sve vaše svedočenje treba da se izbaci iz spisa. Ja ne kažem da će Odbrana to i da uradi, ali vas unapred informišem da Pretresno veće ne može da isključi takvu aktivnost, i bez obzira kakav ishod bio, to će biti preuzeto. Smatram da ni vi, niti vaša vlada, ne želite da se mi nađemo u situaciji da moramo da razmatramo takvu vrstu zahteva. rekao sam da smatram, ali ako vi kažete – ne, to je onda situacija za koju bih želeo da znam, i svakako da je čujem od vas. vidite da je to zaista važno. dali ste pet izjava, prilično ste ispitivani za svedoka koga mi nazivamo 92 ter svedok, a to je svedok koji je već dao iskaz u izjavama pre određenog vremena. Mi se sporo krećemo napred. Možda bismo mogli da idemo nešto brže. Pretresno veće želi da vi budete na raspolaganju 6. i 7. [novembra]. Da li vam je to jasno?

SVEDOK LIBORIUS: Da.

SUDIJA ORIE: Jedinica za žrtve i svedoke će vas obavestiti kad ćete početi sa svedočenjem 6. novembra i pokušaćemo da vam izađemo u susret koliko god je to moguće, kako ne bismo potrošili više napora i vremena, i Pretresno veće ceni vreme koje ste vi proveli do sada svedočeći u... pred ovim Sudom. ponovo želim da vas uputim, ali sada za duži vremenski period, da ne treba ni sa kim da govorite o vašem svedočenju, bilo onok koji ste već dali ili onom koji ćete dati 6. i možda 7. novembra. Možete se povući. Da, gospodine Liborius?

SVEDOK LIBORIUS: Časni Sude, hvala vam što ste uzeli u razmatranje moj poalzak pre 18.00 časova. samo želim da vam se zahvalim zbog toga.

SUDIJA ORIE: Možda gospodine Liborius već može da bude ispraćen iz sudnice, kako bi krenuo što je pre moguće.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Preostalo nam je još nešto vremena. Možda bismo mogli da rešimo pitanje dokaznih predmeta koje je ponudilo Tužilaštvo na usvajanje. Gledajući u listu, da li ima nekih prigovora na dokumente s ove liste? U suprotnom ću zamoliti gospodina sekretara da ih pročita.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ja... morao bih na brzinu da pogledam. Bio je jedan dokazni predmet na koji smo uložili prigovor. Ne znam da li ga je Tužilaštvo ponudilo.

TUŽILAC WAESPI: Da, to je tačno. I ja sam povukao naš zahtev da se on usvoji, a verujem da je to 65 ter dokument 5418.

SUDIJA ORIE: I to je povučeno, kako sam razumeo?

TUŽILAC WAESPI: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, molim vas da polako pročitate... prvo 65 ter dokumente, a potom privremeno dodeljene dokazne brojeve. Ne znam da li se nešto promenilo zbog toga što je jedan dokument povučen?

(Pretno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Samo jedan trenutak. U međuvremenu, obavestiću strane da sam svestan problema rasporeda za unakrsno ispitivanje, ali da Pretno veće želi da se unakrsno ispitivanje svedoka Liboriusa završi ne kasnije od 7. novembra. uprkos svih problema, mislim da bismo morali tome da se prilagodimo. Gospodine Kay?

ADVOKAT KAY: Ja sam se nakratko posavetovao sa gospodinom Cayleyem i moja procena vremena će se sada smanjiti. svakako moram da vidim šta sam sve pokrio a šta još imam da osporim. Imam na umu jednu temu, ali bih možda to mogao da učinim na dosta lak način.

SUDIJA ORIE: Mogu li onda da pretpostavim da će zastupnici Odbrane zajedno sagledati koliko im je vremena potrebno, možda čak i nakratko rporazgovarati s gospodinom Waespijem koliko će njemu trebati vremena za dodatno ispitivanje. Pretno veće će preko sudskog savetnika možda takođe za sebe zatražiti određeno vreme kako bismo... ali, svakako, to ima smisla onda kada saznamo koliko ćemo imati vremen na raspolaganju 6. i 7. novembra. Ali čak i ako budu dve obične sednice, a to su dve jutarnje ili dve popodnevne sednice, iskaz ovog svedoka treba da se završi u toku ta dva dana.

ADVOKAT KAY: Hoće.

SUDIJA ORIE: Da. Imam pred sobom listu... trenutak, molim.

(Pretno veće i Sekretarijat se savetuju)

ADVOKAT KAY: Sekretarijat će dostaviti listu na kojoj ćete naći brojeve po 65 ter. Oni su popisani ali ne po redosledu, a prvi je na spisku broj 5413. Poslednji na spisku od 26 dokumenata ima broj 4087. Nema prigovora Odbrane na dokumente pod... poznate po 65 ter brojevima na ovoj listi. Zbog toga, Pretresno veće odlučuje da se svi ovi dokumenti, njih 26 na spisku, uvrste u... uvrste u dokaze kao dokazni predmeti od broja P831 pa zaključno sa brojem P856. ukoliko oko ovoga bude nekih problema u kasnijoj fazi, Pretresno veće bi želelo da čuje o tome ne kasnije od sledećeg utorka. a sada, postoji jedna stvar koju pažljivo moram da proverim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Izvinjavam se, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, video snimci su... i dalje je potrebna određena pažnja. Gospodine Waespi, da li su puni snimci na ovoj listi ili nisu?

TUŽILAC WAESPI: Da, jesu. U stvari, prethodni sekretar je pripremio spisak po vašim uputstvima, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT KAY: Onda moram da... u stvari, moram da iznesem jednu ogradu, jer nisam siguran da Pretresno veće želi da se uvrste celokupni video snimci, jer bi zbog toga Pretresno veće moralo da provodi vikende pred ekranom i da ništa drugo ne radi, i zbog toga ćemo to razmotriti. Prema tome, potpuni video snimci su privremeno... ne, samo da vidim. Da, to je sa prethodne liste, i sad sam stvarno zbunjen.

TUŽILAC WAESPI: Da, verujem...

SUDIJA ORIE: Jer smo imali listu na kojoj su video snimci od broja P821 zaključno sa brojem P833.

TUŽILAC WAESPI: To je tačno.

SUDIJA ORIE: I Pretresno veće se ne protivi da se u dokaze utvrde video snimci koje smo videli, ima ih devet. ali Pretresno veće će razmotriti da li uključiti u dokaze cele video snimke.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, moja referentkinja za predmet mi je saopštila da su ti brojevi pogrešni, i da su ti brojevi do sada dodeljeni drugim dokaznim predmetima, i potrebno je da... pogledamo tu listu.

SUDIJA ORIE: Samo da vidim. Vidim da... da, vidim, u stvari, da su celi video snimci na ovom novom spisku. prvi nosi broj 3763, P846, ako... drugi je... ne mogu da pronađem.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

(Pretno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Razumeo sam da su video snimci uključeni. Sada to postaje pomalo haotično. Gospodin sekretar će prvo dostaviti spisak. Zatim ćemo videti da li treba promeniti već donetu odluku, a Pretno veće je već u zapisniku navelo da odgađa odluku o tome da li će uvrstiti celokupne video snimke, pored onoga što je prikazano u sudnici. Hajde da sada to ne pokušavamo da rešimo, jer nas može odvesti u još veću zbrku. Ukoliko postoji još neki praktičan problem u vezi spiska, molim da se prvo obratite gospodinu Monkhouseu kako bi on onda pripremio stvari za Pretno veće pre nego što nastavimo. Da li ima još nekih proceduralnih stvari u ovom trenutku? Ukoliko ne, prekidamo sa radom, i nastavljamo u ponedeljak, 15. septembra u 9.00 časova ujutro u sudnici broj 1.

Sednica je završena u 17.40 h

Nastavlja se u ponedeljak, 15. septembra 2008. godine u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje